

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se aboneza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectorii.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Nr. 21.

Brasiovu 1. Noembre 1869.

Anulu II.

Protocolulu adunarei generali IX. a asoc. trans. pentru literatur'a rom. si cultur'a poporului romanu,

tenute in 10. si 11. Augustu st. n. 1869 in opidulu
Siomecut'a mare sub presidiulu ordinariu.

Siedinti'a II.

tenuta la 11. Augustu st. n. 1869.

(Fine.)

3) Acum iea cuventu dn. vicariu din Marmati'a
Mich. Pavelu cá alu treilea referente alu aceleiasi co-
misiuni in caus'a infiintiarei unui gimnasiu in opidulu
Seini in comit. Satu-mare, proiectatu si pusu in ve-
dere de catra intieleginti'a romana din acelasi comitatu.

Dn. referente citeste mai antaiu o relatiune a
dlui Georgie Marchisiu, parochulu Homorodeloru de-
spre fasele, prin cari a trecut pana acum caus'a a-
celui gimnasiu proiectatu a se infiintiá in Seini, din
care relatiune se vede, cá intieleginti'a romana din
comit. Satu-mare, dorindu cu sete crescerea si culti-
varea tenerimei romane din partile acelea in direptiune
nationala romana, ceea ce nu se póte ajunge numai
prin institute de crescere nationale, inca in a. 1861
(12. Sept.) se intruní in conferinti'a conchiamata prin
dn. protopopu Georgiu Maniu la Seini in numeru de
27 insi, proiectandu si decidiendu infiintiarea unui
gimnasiu superioru romanu in comitatulu Satu-mare
si anume in opidulu Seini, si acést'a din cauza, cá
despre o parte acestu opidu s'a aflatu a fi centrulu
pentru romanii din comit. Satu-mare, Ugoci'a, Mar-
mati'a si partile Silvaniei; éra despre alta parte pen-
trucá poporatiunea romana resp. comun'a bisericsca
de acolo a oferitu localitate si materiale pentru ridi-
carea edificinlui recerutu, indatoranduse a dá si lemne
de focaritu la scóla, si a sustiené scólele normali.
Infiintiarea gimnasiului se proiectase pe spese private,
castigate pe calea oferteloru benevole, spre care scopu
in scurtu la inceputu s'a si oferitu, resp. subscrisu
sum'a de 5890 fr. v. a.

Conferinti'a amintita pentru ducerea ulterióra a
acestei cause, alese din sinulu seu unu comitetu de
10 membrii, care dupa cateva adunari si consultari,
ce mai tienù in interesulu acestui obiectu, din caus'a
constelatiuniloru politice, nefavoratórie astoru-feliu de
intreprinderi, fù asia dicându constrinsu a'si suspinde
activitatea sa pe unu tempu órecare, pana ce in urma
fù éراسi conchiamatu prin presiedintele seu provisoriu
dn. Georgie Maniu la Seini pe 15. Iuliu a. c., cu
care ocaziune iyinduse intrebarea, cá de óra-ce pe

calea oferteloru si a colecteloru numai cu greu si in
tempu indelungatu s'ar poté aduná sum'a receruta
(camu de 200,000 fr. v. a.) pentru infiintiarea gimna-
siului din proiectu, in ce modu s'ar poté castigá a-
ceea mai usioru si mai iute? La propunerea dlui
presiedente s'a primitu planulu de a se face o sorti-
tura loteriale, in intielesulu careia ar fi a se vènde
100,000 de sorti (losuri) à 3 fr. v. a. si din incursii
300,000 fr. v. a. dupa subtragerea speseloru sortiturei,
remanendu inca aprópe la 200,000 fr. v. a., acésta
suma ar remané cá fondu pentru gimnasiulu infiinti-
andu. Modalitatea manipulariei si efectuiri acestei
sortiture o va detiermuri adunarea gener. a intielegi-
ntiei romane din comit. Satu-mare in cointielegere cu
intieleginti'a romana din comitatele invecinate. Ajun-
gându cestiunea gimnasiului proiectatu la acestu sta-
diu, comitetulu considerandu, cá infiintiarea acelui
gimnasiu nu e numai in interesulu particulariu alu ace-
loru parti locuite de romani, ci in interesulu univer-
sالة alu intregéi natiuni; considerandu mai departe,
cá scopulu asociatiunei transilvane este chiaru inain-
tarea culturei si desvoltarei poporului romanu, a a-
flatu cu cale, a se folosí de ocaziunea binevenita ce
le intinde tienerea adunarei gen. a asociatiunei chiaru
in apropiare, in opidulu Siomecut'a-mare, si a face a-
cestu planu laudabilu alu intielegintiei romane din
comit. Satu-mare cunoscutu asociatiunei si prin aso-
ciatiune natiunei intregé cerendu, cá asociatiunea,
conformu devisei sale maretie se iea sub partenirea sa
acésta cauza atatu de salutaria, danduse din partea
sa totu spriginulu moralu posibilu.

Citinduse apoi asupra acestui obiectu raportulu
comisiunei esmise in siedinti'a de eri pentru esami-
narea propuneriloru incurse, adunarea gen. conformu
acestui raportu hotaresce, a se esprime recunoscinti'a
sa tuturor conluceratoriloru intru infiintiarea acelui
gimnasiu, oferindu sí spriginulu seu moralu in in-
teresulu numitului institutu de invetiamentu, a carui
infiintiare este de o necesitate imperativa.

Raportulu comisiunei dinpreuna cu actele refe-
ritórie la istori'a gimnasiului proiectatu se alatura la
protocolu sub lit. P.

XVI. Punenduse la ordinea dílei raportulu co-
misiunei esmise in siedinti'a de eri pentru conscrierea
membriloru noui si incasarea tacselor, dn. referente
alu comisiunei Ioanu Cosmuti'a citeste numele mem-
briloru noui, dinpreuna cu sum'a platita, intre carii
adunarea aflá cu placere si duoi membrii fundatori,

cari sunt anume dn. Vas. Muste, parochu in Zolnocu, comit. Solnocu de midiulocu, si dn. Georgiu Popu, proprietariu in Basesci. Pre toti acestia adunarea i primesce cu unanimitate intre aclamatiuni calduróse de „se traiésca!“

Din raportulu comisiunei, care dinpreuna cu consemnarea numeloru membriloru nou-intrati si ale acelu, cari si-au platitu cu acésta ocaziune tacesele restanti, se alatura la protocolu sub lit. R.; adunarea afla cu bucuria, cà de astadata a intratu la fondulu asociatiunei sum'a de 1244 fr. v. a.

XVII. Totu comisiunea acést'a fiindu insarcinata si cu instituirea unei colecte intre membrii si óspetii presenti in favórea monumentului fericitului nostru poetu Andreiú Muresianu; comisiunea face cunoscutu, cà spre scóplu acest'a s'au incasatu dela contributorii binevoitori sum'a de 160 fr. 80 cr. v. a.

Se iea spre sciintia cu placere, hotarinduse a se adauge fondului destinatu pentru radicarea monumentului intentionatu.

XVIII. In legatura cu raportulu acestei comisiuni dn. Stezariu, casariulu asociatiunei isi iea ocaziune a ceti spre intregirea ratioçiniului seu asternutu in siedinti'a de eri, numele acelu membru zelosi, prin a caroru nesuintia laudabile au incursu pe calea colectelu sume mai mari séu mai mice la fondulu asociatiunei, intre carii s'a destinsu mai alesu dn. protopopu Stefanu Biltiu, culegúndu dela poporeniú din protopopiatulu seu si strapunendu asociatiunei sum'a de 50 fr. v. a. Acésta consemnare se alatura la protocolu intre actele referitórie la raportulu dlui casariu din siedinti'a de eri despre veniturile si spésele asociatiunei. (Vedi sied. I. punct. VII. lit. prot. E.)

La propunerea dlui dr. Ioanu Nichit'a toturoru acestoru zelosi dd. colectanti se esprima protocolarmente multiumit'a asociatiunei.

XIX. Danduse acum ordine comisiunei esmise in siedinti'a de eri pentru censurarea ratiotiniului asternutu adunarei gener. de dn. casariu si a socoteloru cancelariei asociatiunei, dn. Stefanu Filipu cá referente cetesce raportulu comisiunei, dupa care amintit'a comisiune aflandu ratioçiniulu in tóte puseitiunile sale corectú si compusu cu acuratetia recruta, propune a se absolví dd. ratiutinanti, anume dn. casariu Const. Stezariu si dn. secret. II-lea I. V. Rusu pe langa recunóscerea osteneleloru puse façia cu averile asociatiunei. Adunarea primindu raportulu comisiunei absolve pre dn. ratioçinanti, rostindule intre orari sincere protocolarmente recunoscinti'a sa.

Totuodata observandu nunit'a comisiune, cà in raportulu ratiuniloru nu vine inainte neci o puseitiune cu privire la remuneratiunea casariului; propune, cà adunarea gen. luandu in consideratiune fatigiele multe, cu carii este impreunata ducerea acurat'a a ratiuniloru, se hotarésca pentru casariu o remuneratiune órecare corespundietória fatigieloru aceluia.

Cecea ce se primesce, decidienduse a se luá inainte cestiuenea acést'a la pertractarea bugetului pre-

liminatu pentru anulu venitoriu. Raportulu comisiunei se alatura la protocolu sub lit. S.

XX. Presidiulu pune la desbatere raportulu comisiunei esmise in siedinti'a de ieri pentru preliminarea bugetului pe anulu venitoriu 18⁶⁹/₇₀. Dn. referente alu comisiunei profes. I. M. Moldovanu dupa aratarea sumei disponibile de 3279 fr. 28 cr. v. a. citesce preliminarulu lucratu de comisiune pe bacea preliminarului formulatu mai nainte de comitetulu asociatiunei din puseitiune in puseitiune.

Cu privire la propunerea facuta de comisiunea insarcinata cu revederea ratioçiniului pentru remunerarea dlui casariu alu asociatiunei, dn. presiedinte provóca adunarea, séu a face ea inse'si propunere in privinti'a acest'a, séu a se lasá initiativ'a propunerei comisiunei bugetarie, care s'ar poté apoi retrage pe catuva tempu pentru consultare, séu cà pentru crutiarea tempului si-ar poté face propunerea de locu si in privinti'a acést'a.

Dupace s'a primitu a se lasá initiativ'a propunerei comisiunei, care se o sí faca de locu, dn. presiedinte provóca pre dn. referente I. M. Moldovanu, a face dar o propunere cu privire la remunerarea casariului.

Dn. I. M. Moldovanu luandu cuventulu, recunóscce, cà dn. casariu alu asociatiunei dupa oficiulu seu fatigosu fórté, este demnu intru adevéru de remuneratiunea propusa; dupace inse puseitiunile din bugetulu proiectatu sunt tóte de atare necesitate, incatu nu se potu miscá, éra de capitalulu asociatiunei in intielesulu statutelu nu este iertatu a se atinge, elu propune, cà din sum'a de 173 fr. 78 cr. v. a. rezervata spre acoperirea speselu de drumu ale cancelariei, se se destine sum'a de 100 fr. v. a. pentru remuneratiunea casariului, remanendu 73 fr. 78 cr. v. a. pentru spesele de drumu ale cancelariei.

Dn. Iustinu Popfiu afla, cà cu acést'a modalitate neci dn. casariu nu ar fi remuneratu dupa cuvenintia, neci cancelari'a asociatiunei nu s'ar ajunge cu mic'a suma ce remane; dreptu aceea opinéza, cà ar fi mai bine, cá recunoscúndu si esprimandu adunarea gen. protocolarmente necesitatea de a se dá casariului o remuneratiune corespundietória, si nepotendu-o acést'a impliní anticipative pentru anulu ce urma, din lipsa midiulóceloru, se-si sustiena alu remunerá cu ocaziunea fiitoriei adunarei gen. si pentru anulu acesta.

Dn. dr. Ioanu Mihali, vicenotariu comitatensu in Marmati'a, observandu din raportulu comisiunei, cà le cele 200 fr. v. a. ce le-a avutu secretariulu II. pana aci, in casu candu prin esecutarea regulamentului acceptatu (vedi p. XV. a) i s'ar inmultí agendele inca in decursulu acestui anu, i se mai adaugu inca alte 200 fr. v. a., e de parere, cá acestea 200 adause la 100 propusa de dn. Moldovanu, se se asemne mai bine casariului cá remuneratiune; éra secretariulu II., déca i se voru inmultí agendele inca in acestu anu, se se remunere amesuratu osteneleloru sale si pentru acést'a la fiitóri'a adun. gen.

Redicanduse la acésta dn. secret. II-lea I. V. Rusu si espunendu multele sarcine ale oficiului seu, apelandu in privinti'a acésta, si la dn. secret. I. Georgiu Baritiu si la membrii comitetului, cari dupa legatur'a in care stau la olalta, potu se atesteze si ei adeveritatea cuventelor sale, róga pre adunare, a nu-i de-trage remuneratiunea proiectata, si acésta cu atatu mai vertosu, cà-ci la casulu contrariu se va aflá necesitatu a abdíce de oficiulu ce'lu pórtá cá secret. II. alu asociatiunei.

I. M. Moldovanu sustiene propunerea comisiunei pentru adaugerea remuneratiunei secretariului II. comendandu de nou cu privire la remuneratiunea casariului propunerea sa de mai nainte.

Care propunere a dlui I. M. Moldovanu de a se remunerá casariulu cu 100 fr. v. a. din sum'a rezervata pentru spesele de caletoria ale cancelariei, partinita si de dn. Iosifu Popu jude singulariu, in urma se redica la valóre de concludu alu adunarei cu aceea adaugere facuta de dn. presiedinte si primita de adunare, cà de astadata numai din lips'a midiulóceloru nu se dá o remuneratiune mai cuvenintiósá si cà in puterea acestui concludu fiitori'a adunare gen. se se ingrigésca a intregí dupa cuvenintia remuneratiunea casariului si pe anulu acesta.

Asia dara bugetulu asociatiunei pentru a. 18⁶⁹/₇₀ s'a satoritu precum urma:

1) Remuneratiune pentru secret. II. 200 fr., si in casu, candu prin esecutarea regulamentului proiectatu si acceptatu i s'ar inmultí agendele, inca in decursulu acestui anu 400 fr. 2) Onorarie pentru doi iuristi aplecati la cancelari'a asociatiunei cá scriitori à 100 fr. = 200 fr. 3) Spesele cancelariei 200 fr. 4) Unu stipendiu pentru unu ascultatoriu de politehnica 300 fr. 5) Doue stipendie pentru ascultatori de filosofia à 300 fr. = 600 fr. 6) Unu stip. pentru unu agronomistu 330 fr. 7) Doue stipendie pentru gimnasisti à 50 fr. = 100 fr. 8) Pentru unu sodalu ce voiesce a se face maiestru 50 fr. si pentru doi invetiacei, ce au de cugetu a se face sodali a 25 fr. = 100 fr. 9) Unu stipendiu pentru unu studente la scól'a reala 50 fr. 10) Doue premii pentru altoi à 25 fr. = 50 fr. 11) Spese extraordinarie 60 fr. 12) Remuneratiunea secretariului I. pentru redactiunea foiei „Transilvani'a“ pe anulu alu doilea 400 fr. 13) Remuneratiunea casariului 100 fr. 14) Spre acoperirea speseloru pentru editiunea foiei 315 fr. 50 cr. Sum'a 3005 fr. 50 cr. v. a. Eventualmente 3205 fr. 50 cr., care suma fiindu mai mica decatú sum'a disponibile cu 273 fr. 78 cr. si resp. cu 73 fr. 78 cr. v. a., acestia se lasa spre acoperirea speseloru de drumu ale cancelariici.

Comisiunea mai raportá in privinti'a recursuriloru intrate pentru premiele de cate 25 fr. escrise de adunarea gen. trecuta pentru prasirea altoiloru; propunendu a se estradá numitele premie docentiloru Ioanu Andreiu din Sacadate si Ioanu Areff'a din Brasiovu, cari dupa documentele produse au inplenitu conditionile puse pentru concurrentii la aceste premie.

Propunerea se primesce si se lasa comitetului a estradá docentiloru amentiti premiele respective.

In urma cu privire la propunerea ddloru profesori G. Munténu din Blasiu si Ioanu Busítia din Sigetulu Marmatiei, cá se se prelimineze in bugetu sí done stipendie pentru doi teneri, cari fiindu initiati in artea musicala, se voru deoblegá a continuá sí a se perfectioná in densa, cari apoi se fia aplecati cá profesori, unde va cere necesitatea mai mare; comisiunea, deci afla fórté necesariu, cá asociatiunea se imbracisicze sí acestu ramu de cultura; totusi considerandu puçinatatea midiulóceloru, de cari dispune inca de presente asociatiunea, nu comenda adunarei crearea ceruteloru done stipendie.

Opiniunea comisiunici din motivulu adusu se primesce, lasanduse crearea acelorú stipendie pe alte timpuri mai favoratórie pentru starea materiala a asociatiunei. Raportulu acestei comisiuni se alatura la protocolu sub lit. T.

XXI. Se pune la ordinea dílei raportulu comisiunei esmise prin adunarea gen. din Gherl'a pentru esaminarea proiecteloru facute in disertatiunea dlui secret. minist. Lad. Vaida intitulata: „Cateva cuvente despre necesitatea de a dá espresiune solena recunoscíntiei nóstre catra barbati nostrii preameritati“ etc.; care comisiune fú insarcinata a pregatí pentru acésta adunare gen. unu proiectu in privinti'a efectuiri a-celorú propuneri.

Comisiunea esmisa petrunsa de aceea convingere, cà o natiune demna de viétia trebuie se'si pretiúesca cum se cade trecutulu seu, si se arate si prin fapte esterne recunoscínti'a sa catra acei barbati destinsi, cari au lucratu pentru venitoriulu ei mai fericitu, a luatú la desbatere seriósá proiectele cuprinse in disertatiunea dlui Vaida si urmandule acelea dupa olalta unulu cate unulu, prin referentele seu dn. Iosifu Popu jude sing. si-a datú parerea sa intru unu operatu dedusu mai pe largu, care se alatura la protocolu in cuprinsulu seu intregu sub lit. U., insemnandu numai aci, cà la discussiunea facuta asupra acelu operatu s'au adusu de adunarea gen. urmatoriele concluduse:

a) Se se faca unu albumu de biografiele barbatiloru nostri celoru mai eminenti, cari s'au destinsu prin fapte pentru inaintarea literaturii si a culturii natiunali, insarcinanduse comitetulu asociatiunei a face spre scopulu acesta pregatirile necesarie si a susterne la fiitória adunare gen. o propunere meritória in privinti'a modalitatii efectuiri mai corespundietorie.

b) Adunarea recomanda atentiunei celoru chiamati, a serbá in biserice in fiacare anu cate unu parastasu pentru repausulu barbatiloru celoru mai meritati ai natiunei, tienendu cu acésta ocaziune catra ascultatori cuventari laudatorie de faptele acelora, si indemnatórie la asemenea fapte nobile si salutarie.

c) Adunarea recomanda redactiuniloru foieloru natiunali a face in fiacare anu, p. e. la aniversarea mortiei barbatiloru nostrii mai meritati elogie corespundietorie meriteloru lorú, cá si prin acésta se se

sustienă memori'a lor, și se se indemne cetitorii a calcă pe urm'a lor.

d) Se se facă unu registru (o forma de carte de aur), în care se se introducea numele acelora, cari se distingă prin beneficiu pentru înaintarea literaturii române și a culturii poporului roman, încredințându-se conducerea acestui registru comitetului asociației cu îndatorirea, că la fiecare adunare gen. se trece în raportul său și relațiunea numelor acelor benefactori, pre cari în decursul anului ia aflat demni, că se fia introdusi prin asociațiune în proiectatul registru său carte de aur, ceea ce se va poté întimplă numai după aprobarea adun. gen.

e) Adunarea recomandă a se înființá la fiecare biserică câte unu protocolu cu acelu scopu, că se se înscrie în acela numele acelora, cari au facutu donațiuni mai însemnate, său s'au destinsu în altu modu pentru biseric'a și școl'a locală, éra numele celor înscriși se se citésca cu tóta solenitatea în totu anulu cu ocasiunea cutarei serbatori în audiulu a totu poporulu prin preotu, éra cu ocasiunea visitatiunilor canonice prin protopopi, său chiar și prin episcopi, laudându faptele frumóse și cerendu îndurarea lui Dumnezeu pentru cei destinsi.

f) Adunarea recomandă ținuturilor, în a caror apropiare se voru ținé pe venitoriu adunarile generale, că folosinduse de acésta ocasiune, se înființeze la locurile, unde acele adunări își voru ținé ședințele totdeauna câte o espusetiune de produse agronomice, de vite, de manufacture și alte obiecte de industrie.

g) În urma pentru ajutorarea stării materiale fórte misere a romanilor locuitori în parti muntóse cu totul neproductive, se hotăresce, a se provocá membrii asociației, cari locuescu în atari ținuturi și cunoscu relațiunile locali, că se adune unele date necesare, cum sunt: 1) numele acelor ținuturi și comune, cari se afla între împregiurări mai vitrege în privinț'a procurării mijloacelor de traiu; 2) cauz'a și gradulu lipselor observate; 3) starea agriculturii vitelor și a industriei; 4) soiulu produselor brute; 5) în catu se pórtă cu aceste negociații și în catu se întrebuintéza de fabricate, și în fine 6) cari sunt acele produse brute, ce remanu în respectivulu ținutu de totu nefolosite, și cari prefacute în fabricate, s'aru poté manuá cá negociu?! Aceste date se le comunice cu comitetulu asociației, carele apoi se facă în privinț'a acésta și se sustérna la adunarea gen. fiitória unu proiectu precisu.

Celelalte proiecte se respingă parte cá puțin practice, parte cá unele ce nu cadu în sfer'a activității asociației.

XXII. Presidiulu provóca pe dn. vicariu Mich. Pavelu cá referente alu comisiunii esmise pentru cenzurarea proiectelor, a cetí o motiune a dlui redact. Iosifu Vulcanu însinuata mai tardú la comisiune, în care dn. Vulcanu considerandu, că scopulu asociației este curatu literariu, considerandu că datorinț'a

fiecarui romanu este, a ajutá asociatiunea întru latírea cercului său de activitate, considerandu că acésta se póte realizá mai usioru prin înmulțirea membrilor contributori, considerandu că la alte asociatiuni literare straine și femeile potu participá cá membre partenitorie, propune a se decide prin adunare, cá și femeile se póta fi membre partenitorie (contributorie) ale asociatiunii.

Dn. Const. Stezaru observa, că acésta érá și până ací în usu, și ca ataroru femei, cari platea tacs'a receruta, s'au datu și până ací fara neci unu scrupulu diplome de membru dela asociatiune.

Dn. Iosifu Vulcanu reflectá, că cunósce numai unu singuru casu, în care s'a datu și unei femeie diploma de membru alu asociatiunii; statutele asociatiunii nestatorindu nimic chiaru în privinț'a acésta, au datu ocasiune la esplicari sinistre în defavórea femeilor române; acésta fú cauz'a propunerii sale, care o recomandă de nou spre acceptare.

Ascultanduse și parerea comisiunii, propunerea dlui Vulcanu, că și femeile se póta fi membre partenitorie său contributorie ale asociatiunii, se primesce cu unanimitate. Acésta decisiune dede ocasiune dlui Vulcanu a suscita o alta întrebare și anume: că femeile membre ale asociatiunii înfacianduse la adunarile ei generale, óre potea-s'ar ele folosí de tóte drepturile recunoscute în statute membrilor ordinari, cum este p. e. dreptulu de a luá parte la desbateri, de a votá, de a ținé disertatiuni etc.

La observarea dlui presedinte înse, că în propunerea dlui Vulcanu însinuata la comisiune este vorb'a numai despre primirea femeilor cá membre contributorie, că adunarea și-a și enunțiatu acumu conclusulu în întelesulu acesta, că prin urmăre obiectulu nu se póte luá, érası la discussiune din unu altu nou punctu de vedere, se curmá tóta desbaterea ulterióra asupra acestui obiectu.

XXIII. La întrebarea dlui presedinte, déca nu mai are cineva de a face vreo motiune, se scóla dn. Iustinu Popfiu și cere voi'a dela adunare; de a poté propune pre dn. Adolfulu Mussafia, profesoriulu limbii italiene la universitatea din Vien'a și membrulu corresp. alu academiei științifice imperatesci, de membru onorariu alu asociatiunii, cá pre unu barbatu de înaltă erudițiune, care din simpatia, ce o nutresce catra națiunea română a studiatu limb'a nóstră cu temei, care în prelegerile sale ce le ține la universitate asupra gramaticii comparative a limbelor române, e cu destinsa atentiune și la limb'a română, care a ilustratu și până ací analele academiei științifice imperatesci cu unu studiu erudit asupra vocalizației române, edatu și în brosiura separată, și dela care după studiale ce le face asupra limbelor române în genere, avemu de a sperá mari servituri și în privinț'a limbii nóstre.

Adunarea primesce pre numitul dn. Adolfulu Mussafia de membru onorariu alu asociatiunii cu aclamațiune.

Dn. Ios. Vulcanu rechemandu in memori'a adunarei, cà pre dd. Bogdanu P. Hajdeu si V. Urechia-Alecsandrescu, barbati preameritati de literatur'a romana si alesi la adunarea gen. din Gherl'a de membri onorari ai asociatiunei, guvernulu Ungariei nu voi se-i intarésca din cause politice, preeum dechiara insusi guvernulu la o interpelatiune facuta in asta privintia in diet'a tierei, propune, cà dupace scopulu acestei asociatiuni este curatu literariu, neavendu de a face nimicu cu politic'a schimbatiósa, adunarea gen. se insarcineze pre comitetulu asociatiunei, a face in privinti'a acésta representatiune la guvernulu, cerendu cu intefíre intarirea dloru amintiti de membri onorari ai asociatiunei.

Dn. Iosifu Popu partenesce propunerea, dar cu acea modificare, cà representatiunea se se faca prin adunarea generala.

Dn. I. M. Moldovanu convinsu, cà guvernulu Ungariei, care a remasu langa hotarirea sa de mai nainte si dupa interpelatiunea facuta in asta privintia in diet'a tierei, nu-si va schimbá parerea neci la representatiunea comitetului séu a adunarei generale, e in contra propunerii dlui Vulcanu, opinandu din partea sa, a se exprime in protocolu parerea de reu a adunarei gener. pentru acésta procedura a regimului Ungariei.

La acést'a observandu dn. presiedinte, cà intarirea séu neintarirea membrilor onorari din tiere straine in intielesulu unui § din statute, fiindu rezervata regimului, exprimarea parerii de reu in protocolu nu are locu, are inse dreptu adunarea, de a face — precumu s'a propusu — representatiune in privinti'a acésta.

Care observatiune aflanduse intemeiata, se primisce propunerea dlui Vulcanu cu modificarea facuta de dn. Iosifu Popu, de a se asterne adeca prin adunarea gen. o representatiune la guvernulu, cerenduse de nou si cu intefíre intarirea dloru B. P. Hajdeu si V. Urechia-Alecsandrescu de membri onorari ai asociatiunei.

XXIV. Dn. presiedinte deschide discussiunea asupra alegerei locului si defigerei terminului pentru fiitori'a (a X.) adunare gener. Cu care ocaziune se ivira trei pareri: un'a pentru Eagarasiu, unde e invitata asociatiunea prin intieleginti'a de acolo prin adresa telegrafica; alt'a pentru Sigetulu Marmatiei, unde fú invitata asociatiunea in numele intielegintiei marmatiane prin dn. vicariu Mich. Pavelu; si atrei'a pentru Naseudu, unde de sí nu e invitata asociatiunea de astadata, nefiindu nimenea de facia din acele parti la acésta adunare gen., totusi dupa invitarile calduróse, ce au facutu acumu romanii naseudeni de repetíte ori, de a tiené adunarea gen. in midiuloculu loru, asociatiunea e convinsa, cà pana despre o parte prin tienerea fiitórii adunarei gen. in Naseudu ar face destulu dorintiei romanilor de acolo, exprimate de atate ore, despre alta parte va si intempiná intre densii primire cordiala si adeveratú fratiésca.

D. Georgiu Baritiu multiamindu romaniloru marmatiani pentru bunavointi'a si cordialitatea, cu care invita asociatiunea pentru fiitóri'a adunare gener. in midiuloculu loru, dechiara cu dorere, cà din motive, cari nu se potu insírá in acestu locu, asociatiunea nu póte trece cu tienerea adunariloru sale gener. in Ungari'a; dupa care dechiaratiune remanendu a se alege intre Eagarasiu si Naseudu; se hotaresce cu unanimitate a se tiené fiitóri'a adunare gen. in Naseudu; prefigenduse tempulu pe 8. si 9. Augustu c. n. 1870.

XXV. Ivinduse lips'a unei comisiuni pentru verificarea si autenticarea protocolului siedintei II. a acestei adun. gen., la propunerea presidiului se alesera in numit'a comisiune dd. Stefanu Filipu vicecapitanu, Vasiliu Buteanu ablegatu diet., Atanasiu Cototiu protopopu, Andreiu Medanu asesoriu si dr. I. Colceriu.

XXVI. Terminanduse cu aceste lucrurile adunarei gen. se redica dn. Biltiu canonicu din Gherl'a si amintindu in cuvente alese ostenelele ce le face dn. presiedinte pentru inaintarea asociatiunei, i votéza in numele adunarei recunoscintia si multiamita, la care si-a adausu nouu titlu si prin conducerea intielepáta a acestei adunarei generale. Asemene rostesce multiamita si recunoscintia si dloru membrii ai comitetului pentru ostenelele loru puse in duçerea afaceriloru asociatiunei cu atata zelú si consciintiositate.

Orarile ferbinti ce resunau in tóta sal'a la aceste cuvente, anunciau in destulu, cà recunoscinti'a si multiamiti'a votata prin dn. canonicu este intru adeveru recunoscinti'a si multiamiti'a adunarei intregé.

Luandu cuventulu dn. presiedinte si constatandu cu placere resultatulu frumosu alu lucrariloru acestei adunari generale, rostesce multiamita tuturoru acelorú, cari nu au crutiatu neci o ostenéla, cà se faca petrecerea membriloru asociatiunei in acestu locu catu mai placuta, tuturoru acelorú, cari nesparianduse de greutatile calei, grabira aici a conferí prin presentia loru la insemnatarea acestei adun. gen., si cari prin acésta facu nemesuratu mai multu decâtu aceia, cari solvindu numai tacs'a annala receruta, cugeta, cà au facutu destulu cu acést'a datorintiei loru catra asociatiune; in urma tuturoru acelorú, cari au luatú parte activa in consultarile si lucrarile adunarei, si inchiaia poftindu intre aclamatiunile calduróse ale adunarei, cà se-i conduca Ddiu pre toti in pace la casele loru.

In urma respunde la acésta cuventare dn. dr. Colceriu aratandu insemnatarea acestei adunari gen. si aducéndu asociat. in numele romaniloru din Siomcut'a-mare si din districtu multiamita, pentrucà a onoratu acestu locu cu tienerea adun. gener. din anulu acesta, si rostindu recunoscintia dlui presiedinte pentru tactulu bunu si zelulu neobositu doveditu in conducerea desbateriloru.

La cari adunarea respundiendu cu strigari repetíte de „se traiésca!“ se despartí la 2 óre dupa mediadi, intre sunetele insufletitórié ale resunetului na-

tionalu: „Destépta-te romane,“ intonatu prin intre-gulu publicu presente, ducându cu sine facare ade-verata insuffletîre sî cele mai dulci suveniru.

Datulu cá mai susu.

Bas. Lad. de Popu mp.
presiedinte.

I. V. Rusu mp.
secret. II.

Notari ad hoc: Iust. Popfiu. Dr. I. Nichita. A. Popu.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Continuare).

1706. Cronicariulu incepe acestu anu cu enu-merarea mai multoru rele si daune mari facute lui de secuui curuti, inse sî de unii oficiari de ai lobon-tiloru. Pe candu elu se aflá in Segisiór'a la diet'a conchiamata acolo in acelu anu din partit'a lobonti-loru, in casele sale dela Rákos unu sierbitoriu alu seu tradà loculu, unde 'si ingropase Cserei ce avea mai scumpu, éra soldatii nemtiesci desgropandu la-dîle, dusera tóte p'ací incolo. Averea ce ascunsese densulu la Michaz'a inca i se depredà. Cserei inse o patí multu mai reu in Ciucu, unde secuui connationalii sei mersera asupra lui in nóptea de Rosalii si ridicandu'lu din asternutu numai in camasia, ilu trantira la pamentu si ilu batura bine, éra dupa a- ceea 'lu dusera in codru, pentrucá se'lu impusec. Cserei scapà cu viétia numai prin dare de reversu, cà nu'si va resbuna neci odata de acci „talchari,“ precumu ii numesce densulu mai de multeori. Dupa acea calamitate Cserei scapà éراسi la Brasiovu, unde se aflá sî famili'a sa sî unde apoi petrecù pre catu tempu scrise elu acésta cronica.

Diet'a din Segisiór'a dela a. 1706 cassà alegerea lui Franciscu Rákoczi de principe alu Transilvaniei, confirmà din nou domni'a casei austriace in acésta tiéra si decise, cá averile aceluor boieri, carii se strim-toraseru prin fortaretie cá partisani nemtiesci sî fu-sesera spoliati de curuti, se li se reintórca, ceea ce inse nu s'a intemplat, din care cauza Cserei este fórte nacajitu pe nemti, pe cari'i mustra, cà dupace scapara de Rákoczi sî de partit'a lui, se pórtu mai aspru catra cei carii le-au remasu credintiosi, decátu catra talcharii ce au depredatu pe altii, pentrucá a-cestia facu oficiariloru nemtiesci presente din ceea ce au furatu sî stau in gratia la ei.

In acelu anu morí soçi'a gubernatoriulu Georgie Bánffy, nascuta Vesselényi; mai deodata repausà si fia-sa maritata dupa Székely si unu pruncu alu ei; mai morira sî din famili'a Vesselényi trei prunci, in càtu gubernatoriulu se vedfù petrecundu la mormente siese morti dintru odata.

In acestu anu éراسi se mai incercà impaciuire intre cas'a Habsburg si intre Ungari'a in conferentia tienuta totu la Sambat'a-mare, ci éراسi fara neci-unu resultatu, pentrucá curutii cerea dela imperatulu nescé garantii si conditiuni de natura, precumu neci regele Franciei nu le-ar fi pusu mai altumintrea. Plenipo-

tentiarii imperatulu necajinduse parasira conferenti'a. „Asia luà Ddienu si atunci mentea unguriloru, pentru-cá Ddienu nu adusesé tempulu si ór'a incetarei biciu-lui séu pedepsitoriu.“

Pre catu au tienutu conferentiele, a fostu sî ar-mistitiu, de care Rabutin se folosí adumandu mai a-lesu la Oradea-mare victualii multe. Acelu generalu avuse porunca, cá in Transilvani'a se lasé cincii re-gimente de calarime nemtiésca sub comand'a ge-neralulu Klöckesberg, pe care Cserei ilu lauda multu, care inse intr'aceea repausà la Clusiu. Rabutin ne-ascultandu de porunca, lasà in Transilvani'a numai garnisóne prin cetati si fortaretie, éra armat'a de campu o scóse in Ungari'a spre a se intruní cu armat'a lui Stahrenberg, cu care inse nu se potù invoii din caus'a trufiei ambiloru generali. Cu tóte acestea guer'a se reincepù inca din érn'a anulu 1706 cu mare furia. Rabutin batù pe curuti la muntele Mesesiu, unde „cu-rutii fugira indata dupa datin'a loru.“ De ací ajunse la Solnocu (la Tis'a), unde aruncà fortarétia in aeru. Ne voindu Rabutin a se supune comandai lui Stah-renberg, merse singuru asupra Cassoviei, unde nu facù nimicu, pentrucá acea cetate era aparata de multe mii de curuti. Dela Cassovi'a vení la Tocaiu, unde dete focu la tóte orasiale din acelu tienutu, dupa a- ceea trecù la Dobriçinu, de unde fugisera toti ómenii dupace sfármara tóte morile, pentrucá nemtii se nu aiba unde macina. Asia fiendu lipsa totala de farina cá si de lemne, acolo perira cateva mii de nemti fara neci-una batalía, ci numai de fóme si de frigu. Dela Dobriçinu baronulu Tige fu trimisu in Transilvani'a cu un'a parte de óste, éra Rabutin purcese cu restulu la Bud'a.

In acelasi tempu Rákoczi trimise pe Alecsandru Károlyi, cá se arda si se devaste din nou Moravi'a si Austri'a, le si devastà atatu de cumplitu; in catu dupa cumu obserbà Cserei, neci se fia fostu tatari in numeru duplu, mai amaru nu le-ar fi potutu strica. Rákoczi ocupà Strigoniulu (Gran), Stahrenberg inse ilu reluà dupa una batalía crunta.

Trecundu noi preste cate spune Cserei la acestu anu din Itali'a, Franci'a, Germani'a, venimu éراسi la Transilvani'a.

Rákoczi trimise in contra lobontiloru din Tran-silvani'a pe acelu Laurentiu Pekri, pe care cronicariulu in anulu trecutu ilu tienea de generalu multu mai bunu, decatu fusese Pav. Orosz. Pekri vení cu óste numerósa, calarime si pedestrime si — „facù si a-duse preste sarman'a tiéra atatea rele si predatiuni, incatu nimeni nu ar fi in stare neci a le spune si neci a le descrie. Dupace veni in Transilvani'a jurà éراسi pe poporu cu forti'a in credintia catra Rákoczi sî ilu resculà. In comitate si in scaune aplicà ofi-ciari atatu de miserabili, necaliti, ignoranti, vagabundi si predatori cá si elu, incatu necumu se fia priceputu la administratiune intru intielesulu legiloru patriei, dara unii din ei nece numele nu s'lu sciá scrie cumu se cade.“ In acestu tonu mergundu si mai departe.

descrie Cserei blastematiile lui Pekri si ale curutilorui sei, éra candu spune despre elu, cá a publicatu si „patente“ (ceea ce numimu in dílele nóstre procliamatiuni) de coprinsu, cá toti nemtii din Ungari'a s'au trecutú prin ascutítulu sabiei si cá Franti'a inca ar fi venitu in ajutoriu lui Rákoczi, adaoge cu multa manía: „Neci unu omu cu mente nu a datu crediementu patentei lui Pekri, pentrucá scíá bine, cá elu sí mai nainte totudeauna fusese omu mintiunosu, apoi tocma de n'ar fi sciutu se mintia mai nainte, între curuti ar fi trebuitu se se dedea la mintiuni si la promisiuni desierte, pentrucá scularea curutilorui totudeaun'a s'a intemeiatu pe mintiuna. De aceea si guberniulu emise din Sibíiu contrapatente remustrandu, cá tóte scriptele lui Laurentiu Pekri stau numai din mintiuni, de aceea nimeni se nu innebunésca si se nu se abata dela credinti'a catra imperatulu. Inse ceea ce Pekri nu a potutu indeplini prin scripte, a indeplinitu cu armele si au rearuncatu tíer'a intréga din nou in perjuríu, in calamitate si in labirintu mai mare.“

Pekri reocupá si cateva fortaretie, numai Fagarasiulu si Dev'a le blocá indesiertu, cá la acelea dóue fortaretie perira destui curuti fara neci unu folosu. „Pekri avea langa sine capitani faimosi, mari banditi, precumu Nyuzó, Dragulu capitanu de serbi, carele desertase dela nemti la curuti, Balic'a, Michaiu Ratiu, Szentpáli sí alti asemenea. Acestia luara tíer'a in curmezisú sí o depredara. Pekri necumu se'i oprésca, dara inca elu ii indemná, cá se devaste totu, pentrucá intemplanduse, cá némtiulu se se reintórca in Transilvani'a, se nu afle nimicu din ce se póta vietíu.“ Inca sí murii unoru cetati ii derimá, precumu la Medeasiu, Segisióra, Bistritia. „Pentru óstea sa, din care partea mai mare ar fi mai meritatu furcile sí tíép'a, decatu plat'a pe luna, aruncá dari atatu de grele pe sarman'a tíera, precumu acelea neci pe tempulu nemtilorui n'au fostu asia mari. Sarmanii fii ai patriei gemea, plangea, inaltíá rogatiuni catra ceriu, nu avea cui se se planga; acei remasi acasa plecá numai capulu, pentrucá cei trecuti in partea curutilorui era cu atatu mai rei catra densii, cu catu ei se tienea de magiari adevirati, éra pe acestia (remasi pe la casele lorui) ii injurá, bajocurea, batea, omorá, depredá, torturá, despoliá, impilá. Éra jupanulu Pekri mancá, bea, petrecea in ospetie, dantiá si facea nebunii“ (pág. 367).

Pe acestu tempu se aflá petrecéndu unu mare numeru de familii unguuro-secuiesci in Brasiovu impreuna cu Cserei, care inse la loculu acesta injura pe sasi cumu ii vene lá condeiu, pentrucá ei se inavutiescu dela acelea familii. Dupa acestea cronicariulu arata, cá comandantele nemtiescu din Brasiovu*) ilu trimise pe elu cu unu capitanu imperatescu si cu trei sute sêrbi si nemti in Ciucu spre a loví pe curutii secuiesci, carii furá si despoliá in acelea parti. Mai spune si despre una batalia a curutilorui cu serbii

la biserice'a unguurésca din satulu Uzon, unde serbii fusera blocati dóua díle, pana ce comandantele din Brasiovu audiendu de sortea lorui, alergá in ajutoriu cu dóua sute pedestrii si cu dóua tunuri; atunci inse curutii secui o tulira la fuga cá nisce cani. Unu capitanu serbescu, anume Popa, fu impuscatu de curuti, éra comandantele îi facú ingropatiunea cu mare pompa. Curutii secui in numeru cá de una miie, comandati de Nicolae Tompa (totu secuuiu) strabatura intru o nópte pana la orasiulu Rosnovu, de unde manara turm'a de oi a judetiului (primariului) din Brasiovu. La satulu Ghimbavu era numai vreo treidieci de serbi, carii esísera inaintea curutilorui. Dreptu cá in distantia mai departata era inca vreo dóua sute de lobonti. Acea multíme de secui curuti manatori de vite impreuna cu inganfatu Tompa o si luara indata la fuga, éra serbii gonindu'i pana la Codlea taiara mereu din ei. „Asia platira secuui carnea de berbece,“ adaoge cronicariulu. Multi cadiura si in captivitate, pe care apoi comandantele din Brasiovu ii puse la sapatu de siantiu. Totu pe atunci comandantele a esítu desdeminétia la satulu Lisznyó, unde curuti numerosi se asiediasera in siantiuri. Cumu audíra pocnetulu puscilorui, fugíra sí de acolo, éra sêrbii taiara din ei pana la padure, in catu perira preste optudieci de secui; éra comandantele se reintórse la Brasiovu incarcatu cu multe predi si aducéndu cu sine multi captivi. „De multe-ori ne uitám din cost'a fortaretiei (dela Brasiovu), cumu cei din compani'a lui Frénu, constatória din cincidieci séu siesedieci de tandale de sasi tierani si din nisce valachi de nimicu sub numire de sêrbi, alungá pe campulu Bârsei cate optu nóua sute de curuti. Ne era si nóua rusíne, mai alesu de sasiu din Brasiovu, cumu-cá (curutii) sunt asia ómeni de nimicu.“*) Intre

*) „Sokszor néztük a fellegvár oldaláról: ötven hatvan hivatán paraszt szászokból s valami rosz oláhokból rácz nevezete alatt álló Frén companiából valók nyolcz kilencz szász kuruczot mint hajtottanak a Barezá mezején. Szégyenlettük magunk kívált a brassai szászoktól, hogy olyan rosz emberek.“

Precumu in tóte celelalte guere esterne si interne, asia si in guer'a civile dintre anii 1703 et 1711 romanii atatu cei din Transilvani'a, catu sí cei din Banatu si Ungari'a luasera parte considerabile in una forma séu alt'a. Dintre istoriografii magiari moderni sunt unii, carii convinsi din documente autentice recunoscú pe fatia participarea multorui mii de romani cu armele in acea guera. Se scie si atata, cá unii romani se batea in partea lobontilorui, éra altii in a curutilorui, unii pentru cas'a Habsburg, altii pentru Rákoczi. Din capitani, séu mai bine comandantii de batalióne si regimente ai lui Pekri sunt sciuti cá romani curati Dragulu, faimosulu Nichita Balic'a din comit. Turcei, spaim'a lobontilorui, apoi Bucuru Campénu, Vasiliu Negru si alti cativa. Locuitorii districtului Cetatei-de-Pétra comandati de Teleki, care desertase dela nemti, inca s'au batutu in partea lui Rákoczi. Inse cumu vene, cá sí trupele romanesci din Transilvani'a, care se batea sub comand'a nemtiésca, trecu mai totudeauna sub nume de sêrbi? Amu pricepe lucrui, déca asia ceva s'aru fi intemplatu la banatieni, unde tocmai in acelea tempuri venisera slavi multi scapati din Turci'a pe pamentu ocupatu de austriaci dela turci, pentrucá acei slavi, (schiai, sêrbi) au combatutu neicutatu in contra turcilorui, éra mai apoi fusera dusi totu asemenea si in

*) Wallenstein.

altele locotenentele Weissmiller, pe care curutii ilu numea locotenentele negru si se temea de elu cá de focu, venindu dela Sacele cu patrudieci de pedestrii, fu impresuratu pe campu cá de trei mii de curuti. Ni se pareá, cá neci unulu nu va scapa. Nemtii inceputa a pusca, curutii toti fugira. Weissmiller veni in pace si (casulu acesta) s'a scrisu in Gazet'a din Vien'a cá una minune.

Odata o camu patíra si lobontii din Brasiovu. Pekri venise cu óste mare in tíer'a Barsei, pentrucá se o despólie, precuma a sí facutu. Comandantele din Brasiovu voindu se afle scopulu venirei lui, trimise una céta de serbi, inse numai pana la St. Petru cá exploratori. Serbii ajungendu la St. Petru, detera acolo preste cativa curuti, carii isi petrecea la beutura. Serbii taia din ei pe cativa, dupa aceea in locu de a se reintórce in pace, se punu si ei la beutu. Comandantele vedindu cá serbii intardiie, esí insusi cu vreo patrudieci de venatori, puse si vreo treidieci de pedestrii puscari afara la campu. Intr'aceea serbii fugea incóce, pentrucá Pekri pornise cu tóta óstea sa asupra loru. Vedindu acésta comandantele, apucá si elu la fuga, éra calulu de sub densulu ilu puscara. Dóuadieci de serbi si venatori fusera taiati; aru fi peritu si mai multi, Pekri inse vedindu pedestreimea nemtiésca in campu, se reintórse, dupa aceea trecú la Hasiagu, unde se intarí in siantiuri.

1707. In acestu anu membrii guberniali si ceilalti aristocrati ai tíerei strimtorati in Sibiiu au trimisu la Rabutin, carele se aflá pe la Dobrişinu, cá se lu róge de ajutoriu si se scape tíer'a de tirani'a lui Pekri. Rabutin comandá pe baronulu Tige înainte cu dóua mii de nemti calareti si cu optu sute de serbi. Curutii asteptá pe nemti de catra Oradea spre Clusiu; Tige inse 'i insielá, pentrucá sfermandu'si tóte carale de transportu, o luá numai pe usioru pintre munti prin comitatulu Unedórei înainte, incatu ajunse pe neasteptate la Orasti'a, unde stationá capitanulu Dragulu si Danila Josika cu cete de curuti. Tige spargúndu'i pe aceia, veni deadreptulu la Sibiiu spre bucuri'a celoru strimtorati acolo si rabdatori de fóme. Pekri care 'si petrecea in ospetie, audiendu de acéstea si desperandu cá va mai potea ocupá Sibiiulu cu fómea, se sculá cu óstea sa si merse la Clusiu cu scopu, cá incaí pe nemtii de acolo se'i taia in bucati. Tige inse alergá si elu la Clusiu, de unde alungandu pe curuti, scóse garnisón'a nemtiésca si o aduse cu sine, éra cetatea o lasá in prad'a curutiloru, carii apoi o au si sciutu despolia si impila. Era érna fórté grea. Tige vene cu óstea sa pana la Cucerdeá, unde voi se mane pe nópte, pentrucá nu credea cá curutii se voru lua dupa elu; asia óstea se asiediá prin casele ómeniloru si dupa cina se culcara cu totii.

contra unguiloru, precumu mai la vale se va vedea si din acésta cronica. Asia in Banatu a fostu mai usioru a ascunde pe romani sub nume serbescu; dara in Transilvani'a? Istori'a va respunde si la acésta intrebare.

Pekri inse, carele nu cutezá se dea fatia dio'a mare cu óstea regulata nemtiésca, isi propuse cá se o atace in capu de nópte. Asia plecandu elu dela Clusiu, candu ajunse la Turd'a, luá cu sine cateva buti de vinarsu, cu care imbetandu bine pe haiduci, asia 'i trimise asupr'a nemtiloru la Cucerdeá. In acea nópte confusiunea între nemti fú atatu de mare, incatu a statu intr'unu firu de peru, cá nu au peritu tóta óstea nemtiésca, dupa care chiaru Sibiiulu ar fi cadutu pe manile curutiloru. Inse noroculu lobontiloru a fostu beti'a curutiloru, carii dupace strabatura in satu fara neci-una regula, numai intrá sí esia din case, pana ce detera focu si satului. Atunci nemtii la lumin'a focului se reculesera; Tige insusi, alu carui calu ilu impuscasera sub densulu, apucandu alta calu si incalecandu, se pune in fruntea óstei sale, o aduna la unu punctu si iute comanda focu asupra haiduciloru. Acesti'a in beti'a loru nu se sciú reculege, ci o taia la fuga care in-catrau. Pekri, generalulu curutiloru, care stá cu cateva mii de calareti deasupr'a viiloru dela Cucerdeá, nu cutezá se alerge in ajutoriulu pedestreime sale. Asia Tige strimtorandu pe haiduci din tóte partile spre unu locu baltosu, acolo ímpuscara din ei preste un'a miie cinci sute. Dintre nemti preste un'a suta remasera morti, éra optudieci si cinci vulnerati. N'ar fi fostu neci-una mirare, déca in acea nópte aru fi peritu toti nemtii la Cucerdeá; „inse Ddieu neci acolo nu ajutá pe curuti din caus'a multeloru reutati si blastematii ale loru.“ Baronulu Tige ajunse in pace la Sibiiu.

Dupa acéstea Pekri implú éra si tíer'a cu sciri mintiunóse, cá elu a taiatu pe toti nemtii la Cucerdeá; scrie si lui Rákoczi, cá se viie in Transilvani'a, pentrucá nemtii í voru inchina sí Sibiiulu. Rákoczi vine si conchiama dieta la Murasiu-Osiorheiu, apoi se instaléza de principe alu Transilvaniei cu mare pompa, pune juramentu tíerei si tíer'a lui, éra ardenii cati era cu elu, ii dau titlu de Felséges (Maestate) sí'lu prochiama de Pater Patriae. Cu acea ocasiune inse poporulu a obserbatu doua semne rele si adeca: pre candu Rákoczi jurá, facli'a aprinsa dupa ritulu papistasiescu (cá era papistasiu) se stinse de sine, éra candu erá se incalice calulu, ii cadu cáciul'a din capu. In acea dieta unguirii scrisera nesce legi nebunesci, cá si cumu cas'a austriaca s'ar fi cutropita din temel'i sa. Ei adeca anteiu proscrisera pe sarmanulu teneru Michailu Apafi, pentrucá a datu principatulu Transilvaniei imperatului nemtiescu in schimbu, cá si cumu elu ar fi facutu acésta de buna voia, éra nu de sila. A dou'a, in cuvente scárnave sí spurcate pusera sub blastemu eternu pe cas'a austriaca si regimulu imperatului Romaniloru, éra Transilvani'a o subtrasera de sub domni'a aceluia. Pe gubernatoriulu si pe aristocratiulu strimtorati prin cetati ii arunca sub not'a infidelitateri sí'i estermína pentru totudeauna din tíera. Langa Rákoczi punu consiliari cu manifest'a calcare a drepturiloru Transilvaniei, éra Partibus (annexis) punu pe Adamu Vay, „carele ar

fi fostu mai bunu pastoriu de porci, decatu consiliariu gubernialu,“ adaoge cronicariulu. Mai in scurtu, ei restaura principatulu Transilvaniei precumu fuse mai nainte de a cadé sub nemti. Laurentiu Pekri trimise dóua ecsemplaria din acei articlii lui Tige la Sibiiu, acela inse le arse prin carnefice in publicu. Guberniulu si ceilalti aristocrati protestara dechiarandu diet'a din Osiorheiu de nelegale si cassandu articlii de lege plasmuiti acolo.

Totu pe atunci se escà in Sibiiu una revolta ostasiésca, produsa cumu i se pare cronicariului, prin unii agenti ai lui Rákoczi. Din norocire spiritulu de rebeliune petrunse numai la calarimea nemtiésca, care depredà piati'a, fenulu sí graulu oficiariloru, éra pedestrima remase in subordinatiune. Baronulu Tige sugrumà iute rebeliunea, éra pe duoi insi dintre auctorii ei ii spendiurà. Intr'aceea imperatulu trimise lui Tige pe cali de incungiuru mare preste Slavoni'a si Munteni'a siese mii de galbeni, pe cari'i aduse unu capitanu, ce caletorí sub nume de comerciantu. Tige impartí acesti bani intre ostasime, care apoi se sí mai linistí. Cu aceeasi ocaziune imperatulu inca aflà, cà starea Sibiului este in mare crisa; de aceea currendu demandà lui Rabutin, cà se strabata cu armata nóua in Transilvani'a.

Scopulu lui Rákoczi erá pe atunci, cà dela M. Osiorheiu se mérga dreptu asupra Brasiovului, de aceea in Codlea sí preparasera cortelu pe sam'a lui. Brasiovulu se potea ocupa usioru; Ddiu inse a voitu altumintrea, pentrucà se reintórse cu mare iutiéla la Ungari'a, de unde neci cà mai vení in Transilvani'a.

Caus'a acelei schimbari de planu a fostu, cà adeca cateva comitate ne mai potendu suferi multele blastematii ala curutiloru, pricependu totu-unadata, cà ajutoriulu ce dícea Rákoczi cà'i va vení dela Turci'a, Franci'a, Sveti'a, Rusi'a, erá totu mintiuni, cà noroculu curutiloru apune pe dí ce merge, din contra imperatulu inaintéza atatu in contra Franciei, catu sí in Ungari'a, au decisu intre sinesi, cà se nu mai póрте bataia in partea lui Rákoczi, ci déca elu nu voiesce a se impaca cu imperatulu, ele se se reintórca la supunere catra acesta. Éca acést'a fù scirea, care scóse pe Rákoczi din Transilvani'a. Deci consultanduse elu cu Bercsényi decisera, cà se conchiame dieta la Onod, éra pentrucà lucrulu se se aléga odata, staturile*) se inchiaie intre sinesi confederatiune si se se rupa de catra cas'a austriaca pentru totudeauna. „Pre catu tempu adeca locuitorii tieriei voru avea sperantia, cà regatulu ungurescu se va mai reintórce vreodata la supunere catra imperatulu Romaniloru, pana atunci intre staturi totudeauna va fi impare-

*) Status, séu status et ordines, este terminu juridicu si diplomaticu usitatu in Ungari'a si in Transilvani'a spre a denota cu elu elementele feudali, din care era compusa diet'a tieriei, adeca reprezentantii ierarhiei, a magnatiloru séu mariloru boieri, séu boieriloru protipendati, adeca principi, duci, comiti, baroni, reprezentantii celorlalte clase de nobili privilegiati, ai cetatiloru reg. libere etc. etc.

chiere si conspiratiune pe sub mana cu imperatulu nemtiescu. Acesta fù in adeveru unu consiliu de nebuni. N'ar fi trebuitu se se rapésca pana la estremitatea acésta, cu care detera arma in man'a imperatului; pentrucà pana atunci imperatulu cá rege inca dela inceputulu rebeliunei tractà móle pe supusii sei instrainati cevasi de catra densulu; éra dupace ei in adunarea dela Onod ilu lipsira de demnitatea regé-sca, de atunci imperatulu incepù a tracta cu locuitorii Ungariei cá cu inemicii sei.“

(Despre rezultatele epochali ale adunarei dela Onod, cumu si despre activitatea iesuitiloru in gradulu supremu fatala pe acelu tempu, vomu citi in Nr. viitoriu).

Nr. 257—1869.

Protocolulu siedintiei estraord. a comit. asoc. trans.

tienute in 18. Sept. a. c. 1869, sub presidiulu Rev. dlui vicepresiedinte I. Hannia, fiindu de facia dd. membrii Ilustr. sa dn. cons. Pav. Dunc'a, dn. consil. Petru Manu, dn. senatoriu Petru Rosc'a, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. parochu si prof. Zach. Boiu, dn. prof. I. Popescu, dn. secret. II. Ioane V. Rusu, dn. capitanu si cassariu alu asociat. Const. Stezariu si dn. adv. dr. Demetriu Racuciu.

§. 90. Dn. vicepresied. saluta pe membrii comitetului, orandule ajutoriulu lui Dumnedieu, cà impreuna se póta conduce si pre an. 18⁶⁹/₇₀ lucrarile asociat. cu succesulu doritu, spre multumirea astetariloru comune.

Se iea cu placere spre sciintia.

§. 91. Dn. vicepres. dorindu, cà membrii comit. mai nainte de tóte se aiba ocaziune a se informá despre obiectele pertractate si decise in adun. gener. a asoc. trans. tienuta la Siomcut'a in 10—11. Augustu a. c., perlege intregu protocolulu acelei adunari, carele ascultanduse cu cerut'a atentiune se decide, cà pentru acumu, luanduse spre sciintia numai in generalu intregu cuprinsulu amentitului protocolu, comit. in ast'a siedintia se se ocupe, pre langa alte afaceri asia numite curente, numai cu pertractarea cestiunei mai urgente, despre impartirea stipendialoru si ajutorialoru preliminate de adun. gen. pre an. 18⁶⁹/₇₀. Ér incatu se atinge de acele concluse ale adun. gen., cu acaroru ducere in deplinire e insarcinatu comit., se decide, cà secret. II. se se poftésca a pregatí, pre bazea protocolului adun. gen., unu estrasu fidelu despre acele concluse, cà astu modu resumanduse si pertractanduse in siedinti'a procsima a comit. se se póta face ulterioresle dispositiuni, ce se voru aflá de lipsa.

§. 92. In nesu dar cu decisiunea din §-lu precedentu, presidiulu pune la ordinea dílei cestiunea stipendialoru si ajutorialoru asoc. Din bugetulu statoritu de adun. gen. pentru an. asoc. 18⁶⁹/₇₀ p. XX. se vede, cà numit'a adunare a preliminaru urmatóriele stipendia si ajutória:

1. Unu stipendiu pentru unu ascultatoriu de politechnica de 300 fr. v. a. (vedi p. XX. pos. 4).

2. Doue stipendia pentru doi ascultatori de filozofia cate 300 fr. = 600 fr. (vedi p. XX. pos. 5).

3. Unu stipendiu pentru unu agronomistu de 330 fr. v. a. (p. XX. pos. 6).

4. Doue stipendia pentru gimnasisti à 50 fr. = 100 fr. (p. XX. pos. 7).

5. Unu stipendiu pentru unu studente la scól'a reale de 50 fr. (vedi p. XX. pos. 9).

6. Unu ajutoriu pentru unu sodalu ce voiesce a se face maiestru de 50 fr., si alte doue ajutórie de cate 25 fr. pentru doi invetiacei cari au de cugetu a se face sodali, cu totulu 100 fr. (vedi p. XX. pos. 8).

Escanduse acum discussiune mai indelungata asupra modalitatii si asupra conditiunilor, pre langa care ar fi de a se impartí susu insemnatele stipendia si ajutória, comitetulu cu respectu la interesulu asoc. in ast'a afacere, cum si la bun'a ordine, se afla indemnata a decide, cà atatu pentru ocuparea stipendiului sub p. 1, folositu pana acum de Dion. Radesiu, carele pana acum n'a satisfacutu conditiunei de a se legitimá despre progresulu in studia pentru a. 186⁸/₉, catu si pentru cele de sub p. 5, 6, se se publice concursu pana in 25. Oct. c. n. a. c. dupa conditiunile usitate.

Totuodata se se faca atenti celialalti stipendiatu ai asoc. si anume: Petru Prodanu, Ioanu Marcusiu, Stefanu Chirilla, Nicolau Califariu si Lazaru Bosioroganu, lasati si pre anulu 18⁶⁹/₇₀ in folosirea stipendialoru sub p. 2, 3, 4, cà pana in 25. Oct. c. n. a. c. se si documenteze inmatricularea loru la respectivele institute pre a. scol. 18⁶⁹/₇₀ pentrucà din contra, stipendiale se voru considerá cá devenite vacante.

§. 93. Se presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din carele se vede, cà cass'a asoc. are in proprietatea sa sum'a de 41,585 fr. 4¹/₂ cr.

Spre sciintia.

§. 94. In legatura cu acelu conspectu (vedi §. 93) secret. II. sub Nrii prot. agend, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 246 si 247 referéza in specialu despre banii incursi la asoc. cá tacse de membri, atatu cu ocaziunea adun. gen. dela Siomcut'a, catu si dupa aceea pana la siedintia presente a comitetului, cumu si cá colecte si prenumeratiuni la „Transilvani'a“ si anume:

a) Cu ocaziunea adun. gen. dela Siomcut'a-mare au incursu cá tacse de membrii dintre care 2 m. fundatori, celialalti ordinari 1244 fr. v. a.

b) Prin dn. protop. alu Turdei Iacobu Lugosianu s'au trimesu cá colecta 14 fr. v. a.

c) Prin dn. notariu la curtea de cassatiune in Pest'a dr. Ios. Galu s'au trimesu cá tacse de m. ord. pre 186⁸/₉ 25 fr. v. a.

d) Dela dn. asesoriu suplente la judecatori'a din S.-Sz.-György Alecsiu Onitiu cá tacsu pre a. 186⁸/₉ 5 fr. v. a.

e) Prin dn. protop. si vicepres. alu asoc. Ioanu Hanni'a cá tacse de m. ord. 20 fr. v. a.

f) Cá prenumeratiune la „Transilvani'a“ au incursu 9 fr. v. a.

Se iea spre sciintia.

§. 95. Se presentéza unu documentu alu cassei asoc. despre schimbarea unui galbinu cu 5 fr. 85 cr. in val. austr. si 6 fr. in argintu cu 7 fr. 14 cr. in val. austr., cu totulu 12 fr. 99 cr. v. a.

Spre sciintia.

§. 96. Secret. II. sub Nrii 237, 254 prot. ag. referéza, cà consist. mitrop. din Blasiu trimite la comitetu raportulu dlui protop. din Sabesiu, Ioanu Deacu, dinpreuna cu 7 frustre consemnatiuni de colecte in suma de 26 fr. 48 cr., ee prin susu-numitul dn. protop. s'a fostu administratu deadreptulu la comit. asociat., precum se vede din protocolulu siedintieloru comitet. din 22. Iuliu a. c. §. 63.

Cu acea ocaziune acelu consistoriu pre langa o alta lista mai trimite 6 fr. 10 cr. colecte adunate in parochi'a gr. cat. a Manaradei in favórea asoc.

Totu dela susuveneratulu consistoriu s'au mai primitu doue liste de colecte si o cuietantia despre 3 fr. 3 cr., cari dn. viceprotop. Ioanu Copacianu i-a adunatu pentru asoc. si i-a predatu respectivului domnu colectoriu.

Spre sciintia cu aceea, ca acesti bani (3 fr. 3 cr.) inca nu s'au primitu la comitetu.

§. 97. Se presentéza testimoniulu scol. pre sem. II. an. scol. 186⁸/₉ produsu din partea stipendiatului asoc. Stefanu Chirilla, agronomistu la Ung.-Altenburg, din carele se vede, cà numitul teneru a raportatu preste totu clase de progresu multiumitoriu.

Spre sciintia.

§. 98. Cassariulu si secret. II. aterne computulu despre spezele caletoriei facute pana la adun. gen. dela Siomcut'a si indereptu.

Conclusu, Se preda spre esaminare unei comisiuni alese in persónele ddloru membrii Pav. Dunc'a, Petru Manu si dr. I. Nemesiu.

§. 99. Se impartasiesce o charthia dela congregatiunea gen. a districtului Cetatiei-de pétra ddto. 28. Iuliu a. c., prin care se aduce la cunoscentia, cumcà susulaudata congregatiune a luat spre placuta sciintia scríSORi'a presidiului asoc. relativa la tienerea adun. gen. pre an. cur. in Siomcut'a-mare.

Spre sciintia.

§. 100. Se presentéza doue carti, daruite in favórea bibliotecei asoc. si anume: a) Dictionariulu ungaro-romanu, daruitu de autoriulu seu G. Baritiu, si b) altu opu intitulatu: „Die Stiftung des kath. Theresianischen Waisenhauses“ daruitu érase de autoriulu seu Wilh. Schmidt.

Conclusu. Ambele aceste daruri se primescu cu multiamita si dn. bibliotecariu se insarcinéza ale petrece in catalogulu cartiloru tienetórie de bibliotec'a asociat.

§. 101. Pentru verificarea protocolului acestei siedintie se alegu dd. membrii Pavelu Dunc'a, Petru Manu si dr. I. Nemesiu,

Cu aceste sedinti'a comitetului inceputa la 4 óre, se incheià la 6 óre dupa amiadi,

Datulu cá mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu in 28. Sept. 1869.

Pav. Dunc'a mp. Petru Manu mp. Dr. Nemesiu mp.

C l i o.

(Continuare din Nr. 20.)

Documente pentru istori'a eclesiastica a romaniloru.

Istori'a eclesiastica a poporului romanescu inca nu e scrisa, pentrucà ceea ce avemu pana acumu dela Petru Maioru încóce, sunt numai fragmente, la care trebue se se mai caute sî adaoge inca unu mare numeru de documente autentice, spre a implinî spaiantatóriele lacune din aceea.

In colectiunea memorata in Nr. 20 alu acestei foi aflamu urmele mai multoru documente fórte necesarie spre a complinî sî óresicum corege séu rectificata datele istorice bisericesci incependu dela finea secolului alu 17-lea pana catra finea celui de alu 18-lea, adeca camu pe una suta de ani, care a sî fostu unu secolu din celi mai interesanti. Se intielege, cà ne-ar fi mai placutu la toti, déca amu fi in stare de a impartasî documentele intregi dupa tecstulu lor, éra nu numai in estrase; nu ne indoimu inse, cà va veni tempulu, candu istoriografii romani voru avea sî tecsturile. De altumentrea noi inca le vomu publica intregi pe cate le avemu, in estrase pe cate le aflaramu numai in acea forma sinoptica. Compilatoriulu din Vien'a nu le avuse in ordine cronologica, noi le vomu asedia pre catu numai se va potea dupa ani; éra de aci incolo lectoriulu care cunósee pe tóte celelalte documente, càte s'au publicatu pana acuma, va sci pune éra si pe fiacare la loculu ce i se cuvene. Unele puçine din colectiunea nóstra era cunoscuta sî de airea, noi inse le reproducemu sî aici din cause usioru de priceputu. Precumu se va vedea, partea cea mai mare din acestea documente se reduce la istori'a turburariloru religióse din secolulu trecut, inse tocma acésta sî este cea mai multu disputata sî totusi pana astadi fórte reu cunoscuta, din care cauza unii romani, carii au scrisu in anii din urma cate ceva despre afacerile eclesiastice din secolulu trecut, se esprimara cu „se dice,” „se spune,” cu dóra sî cu póte; unu metodu acesta, pe care istoriculu ilu adópta numai in necesitatea suprema, candu adeca elu va fi desperatu de a mai da preste documente autentice.

La unele documente ne vomu opri cate puçinu, insoçindule de unele reflexiuni pentru mai buna intielegerea lor. Acestea premise, trecemu la comunicarea documentelor.

— In „Lünigii Codice diplomatico Germaniae“ tomo I. pagina 2135 se afla cele cinci puncte numite Puncta Mikesiana de dato 5. Septembris 1699. La acestea puncte este alaturata sî diplom'a imperatului Leopoldu I. esita in caus'a unirei in dogme cu Rom'a, éra deasupra stà acestu epigrafu germanu: „Dass die Walachen mit denen vier in Siebenbürgen verstatteten Religionen gleiche Religionsfreiheit geniessen sollen.“ Adeca pe romanesc: „Cá romanii se se bucare de libertatea religiósá intocma precumu o au cele patru religiiuni recunoscute in Transilvania.“

— Resolutiunea imperatului Leopoldu I. din 4. Aprile 1698 sunatória despre tacse, intimata cancelariei transilvane, are acestea: „Ministri graeci aut valachi, si catholicis accesserint, gaudebunt jure catholicorum, si alii religioni, fruuntur illius privilegiis, si vero manserint in statu quo nunc sunt, dabunt taxam.“

— Se scie din Cserei sî din alti cronicari, cà indata ce mitropolitulu Atanasie a trecut la unire, persecutiunea religiósá s'a sî inceputu in unele tienuturi ale tiei mai alesu asupra preotiloru, carii nu au voit se tréca la unire. In a. 1866 s'a publicatu in „Sionulu romanescu“ copi'a unui rescriptu imperatescu tradusu in romanesc precumu se traducea inainte de acésta cu 170 de ani, prin care imperatulu opresce strinsu persecutiunea romaniloru din caus'a religiunei lor. Pe atunci autenticitatea acelu documentu fu trasa la indoicla de catra unii ómeni, carii nu 'si luasera ostenél'a de a petrunde mai departe in spiritulu acelu tempu*). In colectiunea desu citata aflamu acelu documentu pastratu intregu in limb'a sî in form'a, in care esia pe atunci asemenea documente. Acelasi suna:

Leopoldus etc. etc. Memineritis procul dubio clementissimae nostrae resolutionis sub 14. Aprilis a. 1698 repetitae, qua serio decernimus, ut Valachis graeci ritus integra libertas sit, uni ex quatuor in Transilvania receptis religionibus se uniendi, vel etiam in suo religionis statu, quo nunc sunt, manendi, ita quidem, ut iisdem privilegiis gaudeant, quibus illa religio, cui se valachi univerint, gaudet. Cum autem magna cum displicentia intelligamus, quod contra praefatas nostras clementissimas resolutiones non solum agatur, verum etiam quidam seditionis eturbationis quietis publicae amantes spargere audeant, quod intentio nostra esset, ut praefati valachi ad unionem cum religione catholica cogerentur: Proinde vobis luisse constantem nostram c. r. voluntatem, mentem et intentionem clementissime declarare volumus, quod dictis valachis integra libertas sit, se uni ex quatuor receptis in Transilvania religionibus uniendi, aut in

*) Acelu documentu se aflase cu puçini ani mai nainte in bisericuti'a romanésca din orasiulu secuiescu Odorheiu si era tiparitu pe formatu folio micu, cu litere latinesci, inse cu ortografia cá vai de ea.

moderno suo statu manendi, gaudeantque illis privilegiis, quibus religio, cui se univerint, gaudet, aut ipsi valachi in moderno suo statu manentes fruuntur, ita quidem, ut nemo sub paena gravis nostrae indignationis praesumat saepe dictos valachos in hac sua libertate turbare, aut minimum gravare; imo contra facientes ad instantiam gravatorum bono ordine factam debite puniantur et laesis congrua satisfactio et justitia fiat. Volumus enim, ut quilibet juxta regium nostrum diploma vitam in religione sua quiete degere possit ac valeat. Vobis denuo clementissime mandantes et serio, ut praefatam nostram regiam declarationem per totam provinciam sine mora non solum publicari faciatis, verum etiam in observationem hujus nostrae clementissimae resolutionis omne studium et diligentiam, uti zelosos et fideles consiliarios decet impendatis, cui etiam debitum morem gerere noveritis.

Caeterum vobis gratiam nostram caes. r. etc. benigne confirmamus. Datum Vienna, 11. Decembris 1701. Julius Frid. C. v. Buccelin. Ad mandatum s. c. r. et Apost. Majestatis proprium: Johannes Th. Weissenberg.

Acelasi documentu tradusu liberu in romanesce: Leopoldu etc. etc. Fara indoiéla ve veti aduce amente de prea indurat'a nóstra resolutiune repetíta in 14. Aprile 1698, cu care decretaramu seriosu, cá valachii de ritulu grecescu se aiba libertate deplina a se uní cu un'a din cele patru religii recepte in Transilvani'a, séu sí a remané in statulu religiunei loru in carele sunt acumu, sí inca asia, cá se se bucure de aceleasi privilegia, de care se buçura religiunea, cu care se voru fi unitu valachii. Éra dupace amu afluat cu mare neplacere, cà nu numai se lucra in contra susu memoratelu nóstre resolutiuni prea indurate, ci inca unii iubitori de rescóle sí de turburari publice cutéza a latí faime, cá sí cumu intentiunea nóstra ar fi, cá susu memoratii valachi se fia constrinsi (siliti) la uniune cu religiunea catolica, asia voimu a ve dechiara vóua prin acésta in modu categoricu sí cu mare clementia vointi'a, cugetulu sí intentiunea nóstra cesaro-regésca, cà numitiloru valachi se li se lase voi'a deplina a se uní cu vreun'a din cele patru religii recepte in Transilvani'a, séu a remané in statulu loru de acuma, sí se se bucure de acelea privilegia, de care se buçura religiunea cu care se voru fi unitu, séu de care se buçura aceiasi valachi in statulu loru de acuma, sí inca asia, cá sub pedéps'a grelei nóstre mánii se nu cuteze nimeni a conturba séu catusi de puçinu a napastuí pe desu numitii valachi in acést'a libertate a loru; éra cei carii voru face in contra, déca voru fi aratati pe cale cuvenita prin cei napastuiti, acei'a se'si ia pedéps'a meritata si celoru vetamati se li se dea satisfactiune sí se li se faca dreptate. Pentrucà voimu, cá intru intielesulu diplomei nóstre fiacare se'si petréca vícti'a in religiunea sa in pace. Deci ve poruncimu vóua din nou cu tóta clementi'a si seriosu,

cá susu aratat'a nóstra dechiariatiune regésca nu numai se o publicati fara intardiere in totu coprinsulu provinciei, ci totu-odata se puneti tóta grija sí diligenti'a precumu se cuvine consiliariloru zelosi si fidei, pentrucà acésta resolutiune a nóstra prea indurata se se obserbe sí voi însíve se sciti cà aveti se ve supuneti aceleia.

Intru altele grati'a nóstra ces. reg. etc. Datu in Vien'a, 11. Decembre 1701. Iulius Frid. Com. de Buccelin. La mandatulu propriu alu Maiestatei sale sacre ces. regie sí apostolice: Johannes Th. Weissenberg.

Acésta resolutiune imperatésca era se fia fórté frumósa sí chiaru minunata, déca ea nu ar fi fostu lipsita cumu se díce, de mani sí de pitióre, sí éca pentruce. Imperatulu Leopoldu in Magna charta Transilvaniei, adeca in diplom'a sa din a. 1791 confirmase cu cea mai mare solenitate Approbatele sí Compilatele, prin urmare toti articiii de lege lovitóri in confesiunea vechia a romaniloru; de aceea necumu diet'a, dara neci gubernulu de atunci nu se tienea obligatu a da ascultare porunciloru de natur'a celei comunicate la loculu acesta. Preste acésta este de obserbatu prea bine, cà cardinalulu Kollonits, atotopotentele ministru sí fanaticulu persecutori alu toturoru confesiuniloru nu e subscrisu la acésta resolutiune. Deci déca cronicariulu Cserei sí altii din acelu tempu sustienu, cà dupa porunci de acestea publice urmá sí altele secrete cu totulu opuse in coprinsulu sí in scopulu loru, istoricii carii mai cunoscu de acestea destule, nu voru sta neci-unu minutu la indoiéla, cá ce valóre se dea ei acestei resolutiuni, care pre catu lovea in calvini, la çarii pana atunci trecusera multi romani, nobili sí nenobili. inca sí unii preoti, pe atata dá preste nasu sí iesutiloru.

Cu tóte acestea persecutiunile pornite asupra romaniloru din caus'a uniunei pe tempulu lui Leopoldu nu au potutu tiené, decátu numai pana la an. 1703, in care anu prorupse revolutiunea lui Franciscu Rákoczi. Din acelu anu iesutiloru le trecù poff'a de a se mai ocupa seriosu cu afacerile religióse ale romaniloru din Transilvani'a, pentrucà le detesera de capu protestantii sí chiaru una parte mare a catoliciloru din Ungari'a (vedi M. Cserei, N. Bethlen s. a. s. a.). Adaogemu la acestea, cà una parte a romaniloru inca prinsese arme asupra iesutiloru. Tocma sí Gavriilu Nagyszegi, pe care Rabutin ilu incarcerase din caus'a protestului compusu de elu la rogarea romaniloru brasioveni, scapandu din captivitate trecù la curuti, unde ajunse la rangulu de colonelu, in care calitate ilu vedemu de ecs. la a. 1707 postatu intre Miercurea sí satulu Drasieu tienendu bataia cu un'a miie cinci sute de curuti in contra nemtiloru comandati de baronulu Tige, care avea cu sine preste trei mii. Au mai fostu sí alti mai multi capitani de romanu, carii au combatutu in contra armatei iesutiloru.

(Despre protestulu lui Nagyszegi vedi mai la vale.)

In cei siese ani ai domniei lui Iosifu I. orice persecutiuni religioase au fostu strinsu oprite și neci că s'au facutu de acelea, pentrucă Iosifu I. despretiuiă pe calugari și le amerintiă cu furci; au ajunsu inse locuitoriloru relele unite cu guer'a civile, cium'a, locustele s. el.

Proselitismulu religiosu alu iesuitoru s'a reimprospetatu dela 1712 înainte. Inse mai alesu dela 1715 se vede treptatu ingrijire mai multa a curtei imperatesci pentru consolidarea și latirea catolicismului in Transilvani'a, precumu se va cunoșce și din enumerarea documenteloru care urméza aici.

Totusi iesuitii inca neci sub bigotulu regimu alu lui Carolu VI. inca totu nu'si potea alerga caii dupa poft'a loru. Tronulu lui Carolu fusese atacatu, grija de a'lu consolida și pe viitoriu prin sanctiunea pragmatica era cu totulu absorbitoria; se cerea deci, că simtiementele și convictiunile popóraloru se mai fia inca crutiatae și se nu fia aduse la desperatiune, că se recurga éراسi tocma și la arme. Totusi iesuitii nu se odiehnira, din care cauza și urmara nescie rescóle sangeróse, care pana acumu abia sunt atinse ici colea. Dupa mórtea comandantelui comite Steinvillu in 21. Octobre 1720, romanii din comitatulu Unedórei in desperatiunea loru adunanduse la Dobra și armanduse luara cetatiui'a dela Deva cu asaltu, pe care apoi trupele imperatesci numai cu versare de sange o au potutu relua. In a. 1727 romanii munteni inca se resculara și ocupandu Abrudulu, acolo isi prochiama libertatea loru in contra toturoru apasatoriloru. Acea revolta inca se potú sugruma numai cu armele.*)

Intr'aceea noi mai nainte de a merge mai departe, trebue se ne insemnamu indata acuma la inceputulu publicariloru nóstre una macsima pre catu credemu noi, de cea mai mare importantia pentru natiunea romanésca, adeca macsim'a stabilita in resolutiunile imperatului Leopoldu I. pe urm'a diplomei din 1691. „Romanii se aiba libertate deplina a se uní cu ori-care din cele patru confesinni recunoscute, legali, domnitórie,“ adeca: romanii se aiba libertate a se face calvini, luterani, catolici, unitariani. Sub acésta conditiune romanii inca potú avé parte de drepturile omenesci și de beneficiurile constitutiunei; éra déca nu voiescu a se uní, atunci se remana numai tolerati și in stare de sierbitute in care se afla. Ce insemná acea macsima? Ea insemná curatu, că poporulu romanescu cá individualitate colectiva, cá natiune, prin alaturarea lui la mai multe confesii, adeca prin ajutofiulu religiunei se fia smacinatu, decompusu, prefacutu in totu felulu de alte elemente, și asia elu cá elementu romanescu se dispara cu totulu de pre suprafati'a Transilvaniei. Imperatulu Sigismundu, care arsese pe Huss, stabilise pentru romanii macsim'a: Poporulu valachu se fia exterminat cu totulu (radicitus). Acésta macsima era fórte bar-

bara, inse prea bine intielésa, de aceea romanii au și sciutu se se apere de ea — cu armele. Sub principii numiti nationali ai Transilvaniei se adoptase una alta macsima: Aristocrati'a se domnésca, se dispuna preste tóte veniturile tiei; sasii se dea bani; secuii se mérga la bataia și se faca predi; romanii se arepamentulu. Acést'a éra se intielegea, ea era asiatica, dara franca. Inse macsim'a din dílele lui Leopoldu cá ce epitetu ar merita ea!

Despre protestulu lui Gaviilulu Nagyszegi datu in numele brasioveniloru in caus'a uniunei ecista cateva acte si anume relatiunea consiliului bellicu din 25. Iuliu 1702 si decretulu regescu din 18. Noembre 1702. Se díce că dóua copii din protestulu lui Nagyszegi se potú citi in archivulu capitulariu din Alb'a-Iuli'a. In a. 1747 Nr. 111 nisce romani din Fagarasiu se provocara la acelu protestu alu lui Nagyszegi, despre care scrie si cronicariulu Mich. Cserei.

„Litterae Confirmationales Josephi I. privilegii (diplomatis) valachorum unitorum de anno 1699 collati, emanatae 1708“ se potú vedea pastrate impreuna cu diplom'a sub Nr. 181 din a. 1743.

Sub Nr. Aul. 128 de an. 1715 Litterae fundationales episcopatus Fogarasiensis unitorum.

Sub Nr. 128 din 1715 se afla una scire despre unu sigilu alu sinodului clerului romanescu, carele se perduse, dar se reafliase la unu cetatiénu din Sibiiu.

Sub Nr. 111 din a. 1716 se potú citi acte sinodali despre alegerea episcopului romanescu. Sinodulu fusese convocatu cu concessiune imperatésca in a. 1714.

Sub Nr. 47 din 1718 se afla suplic'a episcopului unitu Ioanu Pataki, in care se plange, că de si imperatulu destinase pentru episcopulu unitu unu dominiu cu venitu de trei mii fiorini inca din 6. Oct. 1715, de și in 29. Decembre 1717 aceeasi porunca se reinnoi, totusi adaoge episcopulu: „pientissimae huius resolutionis intento fine hactenus adhuc beari haud valui.“

De unione valachorum cum ecclesia catholica se afla una carte manuscrisa titulata: Notata summaria ad historiam societatis Jesu. Compilatoriulu sustiene, că date mai bune despre unire abia se voru mai afla airea si recomanda mai alesu paginile 107, 249 pana la 251, 316—318, 323—327.

Despre incercarea unirei pe la Caransebesiu et Lugosiu inca la anii 1600 pana la 1604 prin unulu Stefanu Szent-Andrási se potú vedé date prea interesante totu in manuscriptulu titlatu Notata summaria tom. I.

Sub Nr. 62 din a. 1717 se demanda prin cancelari'a curtei că, dupace episcopulu romano-catolicu pretende cu dreptu istoricu numirea episcopiei sale de Alb'a-Iuli'a, spre a se evita conflictele, episcopulu greco-catolicu (unitu) se 'si mute resiedenti'a sa la Fagarasiu, care de și este in possessiunea veduvei lui Mich. Apaffi II., dara dupa mórtea ei totu are se

*) Jos. Kemény Tudományos gyűjteményék 1830. Lad. Kővári Erdély történelme tom. VI. ad ann. 1720—1730.

tréca la fiscu, de unde apoi se va dá episcopului romanescu.

Rescriptulu imperatescu din 11. Dec. 1732 si altulu din 23. Noembre 1734 suna: De juribus quae competunt valachis unitis. Acestea dóua rescripte inse sunt numai citate in collectiune, éra din contestulu loru nu este nimicu. Mai este inse si unu altu rescriptu imperat. din 1. Iuniu 1737 Nr. aul. 124 trimisu catra guberniu, prin carele imperatulu Carolu VI. demanda, cá dupace napastuirile si rugamentile (gravamina et preces) episcopului sí clerului gr. res. unitu nu s'au potutu lua la discussiune in diet'a trecuta din caus'a unoru mari difficultati (ob interventas ibi novas et graves difficultates) sí s'au amanatu pe alta dieta, gubernulu tieriei se aduca in deplinire „mandata majestatica juxta eorum contenta,” éra despre resultatu se faca relatiune.

(Ore unde voru fi acelea petitiuni nationali romanesci din 1734 et 1737?)

Sub Nr. 94 din 1732 se afla una relatiune, cumu se pare dela gubernu catra imperatulu Carolu VI., din care se vede, cá episcopulu unitu cerea neincetatu publicarea diplomei leopoldine, a celei date in favórea clerului unitu, pentrucá asia acea diploma se castige potere de lege, cá inse gubernulu temandá si tandalea din ani in ani.

Relatiunea guberniului din 26. Martiu, sub Nr. aulico 31 a. 1733 despre rangulu, ce se dá episcopului Ioanu Inocente Clainu intre comitii si baronii tieriei.

In 22. Maiu 1745 gubernatoriulu comite I. Haler scrie la cancelari'a curtei, cá cu unirea merge fórte greu, pentrucá resistenti'a plebei este fórte mare. (Mind azon által jobban éled a plebea renitentia; már tovább mi leszen belöle, csak Isten tudja.)

In rescriptulu regescu esítu in 23. Dec. 1745 sub Nr. curtei 327 imperatés'a Mari'a Teresi'a demanda gubernului, cá privilegiulu séu diplom'a data in favórea unitiloru de mosiu-seu (bunu-seu) Leopoldu I. confirmata si de dens'a. se se publice nesmintitu in dieta fara neci una interpretatiune (sine ulla interpretatione). (Adica diet'a voiá se dea diplomei unu intielesu falsu.) Totuodata imperatés'a mostra pe gubernulu tieriei, cá pentru ce a voitu se céra informatiune dela dieta asupra Normativului aprobatu de dens'a in favórea venituriloru preotiesci pentru uniti, apoi ii demanda strinsu, cá elu se aduca la indeplinire mandatulu sí resolutiunea preanalta cu modulu prescisu in acelasi, in fine inchiaie repetendu'si porunc'a: „Ita eidem clementissimae resolutioni nostrae inhaerentes, illam executioni dandam serio iterum iubemus.“

Acésta porunca data in favórea subsistentiei materiale a preotiloru uniti fusese in adeveru seriósá, dupa care au mai urmatu si altele multe in acelasi intielesu pana la a. 1848; resistenti'a inse din partea claseloru privilegiate ale tieriei a fostu in mai multe casuri mai tare, decatu tóte poruncile imperatesci.

Rescriptulu imperatescu din 14. Oct. 1746, Nr. 331, prin care se demanda strinsu propagarea unirei bisericesci, se arata cá sunt denumiti protectori spre acelu scopu si cá episcopulu rutenescu unitu dela Muncaciu visitandu Transilvani'a, isi facú relatiunea sa la curte; se demanda cá calugarii si preotii neuniti, carii lucra la surparea uniunei, se fia trasi in judecata (per causarum nostrarum directorem) si se fia pedepsiti (condigna animadversione et castigatione, modo et ordine in mandatis nostris, aequae ac instructione protectorum praescripto); in fine se se oprésca aducerea cartiloru bisericesci din Valachi'a, si se demanda infintiarea unei tipografii romanesci pentru uniti.

In acelasi tempu cancelari'a curtei constata fapt'a, cá episcopulu unitu se opune din respoteri, cá se nu i se mai dea neci unu teologu iesuitu ad latus; se demanda inse, cá pe temeulu bullei papale episcopulu se fia constrinsu (memoratum episcopum adstringere), cá se sufere pe iesuitu in cóstele sale. Certele acestea, precumu se scie si de airea, nespusu de inversiunate, se intendu pana pe la a. 1753. Pe atunci residenti'a se stramutase la Blasiu; iesuitulu se incuibá sí acolo. In a. 1753 fu denumitu iesuitulu Michael Salbeck, in loculu altui iesuitu, anume Emericus Palkovics qua causarum auditor generalis. . . . Vedi si relatiunea colegiului montanisticu din 14. Oct. 1752 despre acelasi Salbeck. Asupra acelui Salbeck se mai afla si alte acte oficiali din a. 1753. Elu cá sí predecessoriulu seu, fusese adeveratu politiaiu tiranitoriu pusu asupra romaniloru.

Sub Nr. 331 din 1746 instructiuni imperatesci fórte severe date protectoriloru, cá toti cati aru cuteza a vorbi in contra unirei, fia mireni, fia preoti, indata ce s'ar adeverí unu lucru cá acesta, se fia incarcerati si detienuti, éra déca asemenea mesura nu s'ar potea ecsecuta cu altu modu, se chiane trupele intr'ajutoriu (brachium militare), déca poporulu nu ar voi se'i dea de buna voia. Hirotonirea in tierile vecine se opresce sub pedepse fórte grele de temnitia. Pe la fruntariale tieriei se iau measure aspre. Comunele care primescu preoti séu calugari din tierile vecine sunt pedepsite cu 40 fr., éra preotii se arunca in prinsóre. Inse pedepsele cele mai aspre era dictate asupra aceloru preoti, carii hirotoniti de episcopulu unitu, trecea éra si la neunire. Negutiatorii greci carii aru fi cutezatu a vorbi in contra unirei, inca o patia fórte reu etc. etc. Mare pecatu, cá din acea instructiune funesta compilatoriulu decopiá numai punctele 2, 3, 7, 11, 13. Ó voru decopia alti intréga.

Din protocolulu dietei transilvane tienute in a. 1747 la 8. Fauru se vede curatu, cá instructiunea data si aprobata de imperatés'a, citita in fati'a dietei, fu adoptata si de acésta, fara cá se contradica unu singuru membru alu dietei. Asia acea instructiune se prefacú in lege, séu adeca persecutiunea confessiunei gr. res. neunite fu legalisata prin diet'a tieriei.

Despre emissarii trimisi de mitropolitulu din Car-

lovitiu dela a. 1750 inainte, spre a impedece unirea cu Rom'a.

Fiindu-cà romanii din Transilvani'a era maltratati de iesuiti si de asia numitii patroni ai uniunei, adeca de cativa magnati si consiliari romano-catolici, clerulu serbescu aflase terenu pregatitu fórte bine spre a se amesteca in afacerile religióse ale romaniloru transilvani. Ur'a, urgi'a, fanatismulu orbu lucrá de ambele parti spre ruinarea totale a bisericei romanesce. Multime de acte oficiali constata acestu adeveru. Compilatoriulu acestoru documente istorice citéza din tóte numai acestea:

Protocolulu commissiunei speciale denumite de imperatés'a spre a investiga lucrulu. Vedi sub Nr. 475 a. 1758.

Prean. rescriptu Nr. 292 an. 1759 despre tolerantia catra neuniti.

Istori'a arestarei misionariului sêrbu Sofronie in Abrudu in 2. Aug. 1760 prin locotenentele Halmágyi dela regimentulu Gyulai. Vedi Nrii aul. 405, 406, 417, 466, 533, 679 de anno 1760.

Regularea jurisdictiunei eclesiastice din 1770 Nr. 77.

In urmarea multeloru si funesteloru turburari religióse escate intre romani, atietiate cu totuadinsulu de una parte prin papistasi, éra de alt'a prin protestanti unguri si sasi, Mari'a Teresi'a denumí pe C. B. Buccov de presedente alu comisiunei investigatórie. Buccov era pe atunci comandante generalu in Transilvani'a. Sub acesta se ecsecutara cateva dragonade, candu asupra romaniloru, candu asupra secuiloru. Acestu Buccov, carele fu trimisu in Transilvani'a la an. 1761, intre 1761 et 1764 in lipsa de gubernatoriu alu tieiei, a fostu totuodata si presedente alu guberniului; cu alte cuvente: tiér'a se aflá in mai multe respecte sub lege martiale. Nu avem se uitamu, cà totu in acei ani s'au infiintiatu si regimentele confiniarie (granitarii).

In 23. Aug. 1768 se dau episcopului G. Maioru diece mii de fiorini din cass'a camerale cá ajutoriu pentru propagarea unirei.

Sub Nr. aul. 423 din 1768 éra si obvene caus'a neunitiloru.

Sub Nr. 1626 din 1774 imperatés'a scrie contelui Nicolae Bethlen, care pe atunci era presedente alu gubernului, cá in circumstarile cumu era pe atunci, neunitii se nu mai fia pedepsiti cu atata rigóre (ut nimio cum rigore haud procedatur); éra déca s'ar intempla, cá din cei carii parasescu unirea, se fia aruncati iu carcere, se se ia mesuri, cá pe tempulu catu voru fi detienuti, se li se dea neincetatu invetiatura spre a'i readuce; de alta parte popii uniti lenesi, séu aplecati spre neunire se fia pedepsiti aspru; „et in popas unitos remissiores et in apostasiam conniventes in suis parochiis per superiores severe animadverti velimus; benignam (!) hanc voluntatem nostram pro debita attentione et observatione episcopo Fogarasiensi notam reddes etc.“

(Va urma.)

Ceva despre „Transilvani'a.“

Sub acésta rubrica citimu in „Famili'a“ Nr. 39:

„In adunarea generala de anu a Asociatiunei transilvane s'a vorbitu multu si despre organulu asociatiunei, intitulatu „Transilvani'a.“ S'a dísu acolo intre altele si aceea, cà procesele verbale ale asociatiunei totudeauna se publica pré tardiu in organulu ei. Insedaru! Ast'a si acuma se intempla totu asia. Astadi primiramu numerulu din 1. Optombre alu „Transilvaniei,“ — si fói'a acést'a numai acuma publica procesulu verbalu din díu'a prima a adunarei generale. De atunci a trecut u luna si diumatate. De atata tempu a avutu trebuintia fói'a asociatiunei, cà se póta publica unu procesu verbalu scrisu si autenticatu inca atunci a dóu'a dí. Noi — celelalte foi — amu terminatu de multu raporturile nóstre despre adunarea din Siomcut'a, amu si finitu polemiile cu foile straine, — si éta organulu asociatiunei numai acuma peste o luna si diumatate vine se ne spuna ce s'a intemplat u Siomcut'a! Nu scimu cine e de vina in caus'a acést'a — dar suntemu convinsi, cà onor. redactiune a „Transilvaniei“ nu e culpabila, — ea de siguru ar fi publicatu acestu actu de multu, de cumva i s'ar fi — trimisu.“

Cu scopu de a informa pe „Famili'a“ si déca va afla dens'a cu cale, si pe publiculu seu, noi o reflectamu la urmatóriele impregiurari:

„Transilvani'a“ ese, conformu vointiei asociatiunei transilvane reprezentate prin adunarile sale generali anuali, numai de dóua ori pe luna, éra nu de dóua ori si neci macaru unadata pe septemana.

Dupa praceea introdusa dela inceputulu asociatiunei, neci unu actu de ale adunarei generale nu se póte espedui din cancelaria, pana nu va fi pertractatu in siedinti'a comitetului.

Redactoriulu uitase de acea prace, si asia in dío'a plecarii sale dela Siomcut'a ceru protocolu sí disertatiuni, pe care dorea se le publice cu atatu mai virtosu indata atunci, cu catu lipsindu elu trei septemani de acasa si nefindu ajutoru in acelu tempu de nimeni pe lume cu manuscriptu, se temea cà Nr. 17 nu va putea esi la tempu. Inse redactoriulu se convinse in dóua minute, cà in momentele plecarii secretariloru asociatiunei neci protocolulu din urma alu adunarei nu era inca autenticatu, neci ddni oratori nu si impertasisera de locu cuventarile sí disertatiunile tienute in acea adunare; preste acésta i se observá, cà protocolulu sí aclusele lui se voru trimitte cu adeveratu preste puçinu prin posta la Sibiu, cà inse acelea au se tréca prin siedinti'a cea mai de aprópe a comitetului; éra acea siedintia nu se va putea tiené mai curendu, de catu marti dupa 1-a lunei urmatórie. Acea 1-a Septembre c. n. a fostu miercuri, prin urmare siedinti'a s'a tienutu marti in 7. Septembre.

Intre acestea ni s'au trimisu de dato 19 Augustu a. c. cuventarea escelentiei sale domnului presedinte si raportulu comitetului. Din acestea acte ajunse aici in 21. Augustu, cuventarea se si vediu publicata in Nr. 17 din 1. Sept. impreuna cu unu protocolu alu sied. estraord. a comitetului din 22. Iuliu, verificatu inse numai in 26. Iuliu si ajunsu aici tocma pre candu redactoriulu plecase din Brasiovu pentru adunarea gener. La loculu acesta insemnamu, cà redactoriulu candu se afla in vreuna calatoria, nu are pe cine se lase in loculu seu, ci chiaru si corecturile i se trimitu pe urm'a lui, de ecs. la Bucuresci, éra scrisorile stau pe mésa nedeschise de nimeni.

Cu dat'a din 31. Aug. Nr. comit. 250/1869 ne veni la 2. Septembre censemnatia domniloru membrii etc. etc., carele nu a potutu esi in Nr. 18, din cauza cà redactoriulu chiamatu de urgentia la societatea academica s'a vediatu constrinsu a redacta si correge acestu Nr. mai deodata cu Nr. 17, pentru cà inca corecturile acestuia se nu i se mai preamble pe la Bucuresci. Camu asia patu toti cati sunt condamnati a sierbi la cate duoi si trei domni.

Sub dat'a din 28. Sept. Nr. 262/1869 ni s'a trimisu protocolulu sied. II. a adun. gen. cu 6 acluse si cu reflectiunea, cà „celelalte acluse voru urma mai tardiu. Disertatiunile ddloru

Popufu și Al. Buda încă nu leam primitu, de și iamu provocatu odata.“

Unu restu din acte și protocolulu șiedintiei din 5. Octobru ilu primiram aici in ²⁹/₁₇ Oct. la 11 ore dim. Unu altu restu încă totu mai lipsesce.

Se mai continuamu încă și cu alte acte oficiali justificative? Speramu că asta-data va fi de ajunsu cu atata. Totuși că de închiaiere rogamu pe „Familia,“ că se reflecteze a) la cele ce disese unu protopopu în adunarea dela Gherla despre gramadirea în cate unu singuru Nr. a mai multoru acte oficiali; b) se si aduca amente, la câte luni se potea citi actele adunari-loru generali în anii, în carii acelea se publică în forma de carte, brosiura; c) se ia amente, că alte diarie publicara aceea ce voira, și asia cumu le placu lor, era „Transilvani'a“ este obligata a publica actele care i se trimitu că în forma oficiala; d) se considere, deca una foitua că „Transilvani'a“ se pote renumera intra foile periodice luate intru întielesu strinsu, seu că ea s'ar potea înregistra mai cu mare dreptu între publicatiunile litterarie ori științifice, care nu sunt destinate a îndestula interese seu curiositate momentana, ci mai virtosu a pastra acte și documente pentru viitoriulu mai apropietu seu mai departatu, dupa cumu va fi cerendu interesulu celu mare generalu, la care tîntéza asociatiunea noastră.

Frumosu și în unele respecte chiaru sublimu a fostu apelu-lu comitetulu publicatu în Decembre 1867, repetitu, de și numai cu alte cuvente, în 8. Dec. 1868. Care fu respunsulu primitu la acelea apeluri, se vede curatu din numerulu abonati-loru de un'a, din alu colaboratoriloru de alta parte. Se ne consolamu înse între altele cu marele adevéru, că precumu în natura „non datur saltus,“ asia neci în lumea morala. Pionirii viitoriului au fostu mai alesu la natiunile începătorie totdeauna forte puçini; asia și la noi.

Publicarea baniloru incurși

la asoc. dela șied. estraord. a comit. din 18. Sept. pana la șied. ord. din 5. Oct. c. n.

1) Dela dn. prof. de teologia Ioanu Popescu tacs'a de m. ord. pre a. 1868⁹/₉, s'au primitu 5 fr.

2) Prin dn. protop. din Supurulu de susu, Ioanu Galu s'a trimisu la fondu că colecte din partea preotimei din eparchi'a Siamsiudulu 10 fr. Sum'a 15 fr.

Sibiiu, în 5. Oct. 1869.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

ESERCITII IN LIMB'A LATINA

din autori clasici.

Pentru deprindere în forme și pregătire la Sintaxa de Iuliu Albert Dünnebier, românesc de Iuon Ionașu, prof. la gimnas. românesc din Brașov. Provezetur'a autorulu. Brașov, tipografi Rômer & Kamner. 1869.

Prefața.

Lipsa cea mare de cărți școlastice de carea patimim în toate părțile pe de o parte, pe de alta greutatea, ce am întimpinat-o ca profesor de limba latină servindu-mă în școală de manuale străine, m'au îndemnat de a traduce Esercițiile acestea ale Dlui J. A. Dünnebier, menite pentru începători în limba latină.

Aceste „Eserciții“ dupa cum ne arată laudatul autor sânt întocmite după metodul de a începe cu

Numele precum urmează cei mai mulți; și cuprind toate formele substantivelor și adiectivelor regulate, indicativul verbului *esse* și á celor patru conjugății. Celelalte despre nume (comparația, pronumele, numerele), dimpreună cu imperativul, infinitivul și participiul, precum și particulele, s'au tractat numai unde a cerut trebuința. Ear conjunctivul și deponintele nu s'au luat deloc, ca să nu se tracteze deodată prea mult și prea greu material într'un curs elementariu.

Esemele însuși sânt destul de numeroase pentru ca trecerea să fie cât se poate de lină, și pentru ca începătorilor să li se înlesneasca întipărirea cuvintelor, se repetesc aceleași eseeme, dar în formă cevasi schimbată, variind d. e. timpul. Ear spre căștigarea unui prospect mai ușor, e foarte cu scop ca școlari să scrie cuvintele în cartea de preparație în columne.

De altcum cărticica de față nu e numai o simplă traducere, ci în mai mulți paragrafi atât în partea lătimească cât și în cea românească, unele propoziții, acărur sintaxă nu se potrivea cu sintaxa noastră, leam înlocuit cu alte propoziții mai corespunzătoare dintr' alți autori.

Fie ca această traducere să întimpine bunăvoința tuturor bărbaților competiți.*)

*) Barbatii de specialitate voru sci apretia acestu fructu alu fatigeloru domnului profesoriu I. Ionasiu. Noi din partene ne amu propusu a arunca cu începutulu anulu 1870 o privire preste unu numeru considerabile de carti didactice, cu care ocașione speramu că ne vomu reintorce și la acesta inadinsu. Red.

Diariulu din Vien'a

„DER OSTEN,“

carele pe langa ce lupta de doi ani cu barbatia pentru adeveratele interese ale monarchiei, în acelasi tempu apara între altele, și bine întielesele interese ale natiunei romanesci, costa pe anu numai 6 fr., era dela 1. Octobru a. c. a deschisu abonamentu și pe 3 luni pana la 31. Dec. numai cu 1 fr. 50 cr. v. a.! „Der Osten“ are și una foia suplementaria „Das Wiener Sonntagsblatt,“ care încă coprinde articlii forte interesanti. — Acestu diariu avu și mai deapropo în Nr. 39 cativa articlii escelenti, era în Nr. 38 publicase unu articlu interesantu despre Ioanu Butenu și altulu prea bunu despre lupt'a eroica a pompieriloru din Bucuresci în Sept. 1848. — Suntemu convinsi, că oricare romanu cunoșce limb'a germana, nu va lipsi a prenumera pe „Osten.“

 Din „Transilvani'a“ mai avemu ecsemplaria din anulu curg. încependu dela 1. Ianuariu.

Din a. 1868 se afla ecsempl. legate, depuse la comitetu în Sibiiu. Pretiulu 3 fr. v. a.